

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

6/2014

**Tilintarkastajan
ilmoitus-
velvollisuus**
– mistä on kysymys?

12, 30

**Säätiölain
uudistus
loppusuoralla**

35

Eva Wathén:

**Omistajuuden kehittämisellä
ammattimaisuutta
perheyhtiöön**

Verosuunnittelua vai veronkiertoa? **Fokus** yritysverotukseen.

Janne Juusela
OTT, osakas
Asianajotoimisto Borenius Oy

Maan parhaat asiantuntijat palveluksessasi.
Löydä ajantasaisin ja analysoitu tieto verotuksesta.

Tilaa maksuttomat koekäyttötunnukset: fokus.talentum.fi

HAASTATELUSSA

- 8 **EVA WATHÉN**
Professionaalisuutta perheyhtiöön
- 24 **JARI NURKKALA, ILSE ALANDER, ANTTI RANTALAINEN JA SIRPA KOPONEN**
Dokumentaatiotaakkaa kevennettävä

CORPORATE GOVERNANCE

- 16 **NIINA RATSULA:** Eettisten ohjeiden tehokas jalkauttaminen

SISÄINEN TARKASTUS

- 20 **JAAKKO RÖNKÖ:** Sisäinen tarkastus suomalaisissa listayhtiöissä – voimavara vai kuluerä?

TILINTARKASTUS

- 30 **ANNE KULLA:** Ilmoitusvelvollisuus säännösrikkomuksista
- 44 **LASSE NIEMI, TIIA KUHTA:** Going concern -arvion merkitys lisäinformaationa

YHTIÖOIKEUS

- 35 **HEIDI VIERROS:** Säätiölain uudistus loppusuoralla

VEROTUS

- 40 **TITTA JOKI-KORPELA,**
LAURA KUUSISTO: ALV:n vähennyskelpoisuus edustus- ja markkinointikuluissa

AJANKOHTAISTA

- 5 Kirjanpitolaki uudistuu – pienyrityksille ehdotetaan helpotuksia
- 12 Ilmoitusvelvollisuuspykälät vastatuulella

VAKIOPALSTAT

- 7 **PÄÄKIRJOITUS:** Liikaa tai liian vähän
- 13 **OLAVI ALA-NISSILÄ:** Turha byrokratia kuuluu silppuriin

Eva Wathén on kehittänyt veljiensä kanssa määrätietoisesti perheyhtiö Koskisen Oy:n johtamista ja omistajaohjausta.
8

- 29 **VEROTUKSEN VIISARIT – TERO HONKAVAARA:** Veroideoita pukka

- 48 **SECOND OPINION – KARI W. SAARI:** Pk-yhteisöjä tarkastuskohteena ei saa unohtaa ISA-standardeja kehitettäessä

- 50 **KIRJOISSA JA KANSISSA**

Mikä rooli going concern -arviolla on lisäinformaation lähteenä?

44

Onnittelut uusille tilintarkastajille!

Vuoden 2014 tilintarkastajatutkinnoissa hyväksyttiin 62 uutta tilintarkastajaa. Heistä 38 läpäisi KHT-tutkinnon ja 24 HTM-tutkinnon. Lisäksi yksi HTM-auktorisointi myönnettiin kelpoisuuskokeeseen osallistuneelle.

KHT-tutkinnoissa hyväksytyt

Tero Alakörkkö
Jonna Arte
Kajsa Backas-Heikkilä
Aurora Blomqvist-Erhama
Christoffer Granholm
Peter Granholm
Minna Havia-Niemi
Valtteri Helenius
Eija Kangas
Kimmo Keränen
Mikko Kylliäinen
Suvi Kärnä
Terhi Latvala
Taina Lehtonen
Milja Leino
Miika Liisanantti
Mikko Luoma
Ville Malho
Satu Nieminen

Markus Nummila
Tommi Oksanen
Sanna-Kaisa Pasanen
Saara Polojärvi
Marja Pursiainen
Jussi Ranta-Korpi
Teemu Rantala
Saara Reikko
Milla Ruustamo
Joni Ruusulaakso
Juha Rötö
Hanna Salmenhaara
Jussi Savio
Jukka Torkkeli
Kaisa Tulenheimo
Milja Tuominen
Antti Tuomola
Janne Virtanen
Jari Väisänen

HTM-tutkinnoissa hyväksytyt

Christoffer Aarnio
Leena Anttila
Viveka Backman
Noora Chatta
Carl Hedlund
Laura Heinonen
Leif Kaspersson
Jarno Kilpinen
Kaisa Kokkonen
Matti Koskelainen
Jaana Kärkkäinen
Teemu Laitinen
Kaisa Lappalainen
Anne-Mari Manninen
Markus Mäkelä

Kati Mäntylä
Miika Palomäki
Jussi Pohjaranta
Sanna Ripatti
Tiina Räikkönen
Tommi Sankala
Kari Wellman
Merja Vihtiälä
Miikka Ylikangas

Lisäksi Linda Sandback sai HTM-auktorisoinnin kelpoisuuskokeen läpäistyään.

KUVA: MVphotostock

Kirjanpitolaki uudistuu

– pienyrityksille ehdotetaan helpotuksia

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN (TEM) asettama Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä julkaisi mietintönsä lokakuussa. Kirjanpitolainsäädännön muutoksella pannaan täytäntöön EU:n tilinpäätösdirektiivi, joka tuli voimaan kesällä 2013. TEM:n työryhmän periaatteellisenä lähtökohtana oli direktiivin mahdollistamien helpotusten hyödyntäminen. Lisäksi kirjanpitolain menetelmäsäännöksiin ehdotetaan joitain muutoksia.

Pienet ensin -periaate

Työryhmä ehdottaa, että tilinpäätöksen laadintaa pienyrityksessä helpotetaan ottamalla käyttöön tilinpäätösdirektiivin mahdollistamat poikkeukset mahdollisimman laajasti. Lähes 98 % Suomen yrityksistä alittaa ehdotetut pienyrityksen rajat (tase 6 milj. euroa, liikevaihto 12 milj. euroa ja henkilömäärä 50).

Pienyrityksille ei saa säätää direktiivin vaatimukset ylittäviä liitetietovaatimuksia paitsi jos liitetietovaatimuksille on verotusperusteiset syyt. Työryhmä on pohjittanut liitetietovaatimuksia oikean ja riittävän kuvan antamisen näkökulmasta ja ehdottaa pienyrityksille myös joitakin direktiivin minimivaatimukset ylittäviä liitetietovaatimuksia kuten tietoja taseen ulkopuolisista järjestelyistä sekä liiketoimista intressitahojen kanssa. Pienyrityksiltä ei vaadita mm. erittelyä pysyvien vastaavien muutoksista tilikauden aikana.

Muita helpotuksia pienyrityksille ovat mm., että ne voivat laatia tuloslaskelman ja taseen lyhyessä muodossa eikä niiden tarvitse laatia toimintakertomusta. Vaikka toimintakertomuksen laatimismuutoksia ei ole, tulee pienyritysten kuitenkin esittää vastaavia tietoja liitetietona, jos se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Pienkon-

sernit vapautetaan konsernitilinpäätöksen laadintavelvoitteesta. Myöskään osakeyhtiö- tai osuuskuntalain perusteella ei jatkossa vaadita pienkonserneja laatimaan konsernitilinpäätöstä.

Pien- ja mikroyrityksiä koskevat säännökset tuloslaskelma- ja tasekaavoista sekä liitetiedoista erotetaan omaksi asetukseksi. Kirjanpitoasetus sisältäisi vaatimukset muille kuin pien- ja mikroyrityksille.

Mikroyrityksille erityisiä helpotuksia

Työryhmä ehdottaa, että Suomessa otetaan käyttöön direktiivin sallima mikroyrityssäännöstö, jolloin mikroyrityksille (tase 350 000 euroa, liikevaihto 700 000 euroa ja henkilömäärä 10) voidaan säätää pidemmälle meneviä helpotuksia kuin pienyrityksille.

Merkittävä mikroyrityksille esitetty helpotus on ns. ”suojasatamasäännös”, mikä tarkoittaa sitä, että mikroyrityksen tilinpäätöksen katsotaan antavan oikean ja riittävän kuvan silloin, kun tilinpäätöksessä on ilmoitettu lain vaatimat seikat. Mikroyrityksen ei tarvitse antaa lisätietoja oikean ja riittävän kuvan antamiseksi kuten esimerkiksi pienyrityksen. Mikroyritykset saavat laatia tuloslaskelman ja taseen lyhyempänä kuin pienyritykset ja niiden on esitettävä vähemmän liitetietoja kuin pienyritysten.

”Olenaisuus” tilinpäätösperiaatteeksi

Direktiivissä olenaisuus on lisätty tilinpäätösperiaatteeksi. Kirjanpitoissa olenaisuusperiaate on asetettu täydentämään oikean ja riittävän kuvan antamisvelvoitetta. Mm. jaksottamista, arvostamista ja esittämistä koskevista säännöksistä saadaan poiketa, jos niiden noudattaminen ei ole olenaisuutta oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Kaikki liiketapahtumat tulee kuitenkin kirjata kirjanpitoon.

Lainsäädännön jatkovalmistelu

Työryhmän mietintö on lausuntokierroksella tammikuun loppuun saakka. Hallituksen esitys uudeksi kirjanpitolainsäädännöksi on tarkoitus antaa ensi keväänä ja lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 20.7.2015 siten, että lakeja tulee noudattaa ensimmäisen kerän 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavina tilikausina.

Mirja Fraktman

tilintarkastusasiiantuntija
KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry

KUVA: MVphotostock

Asiaa ammattikäyttöön

Edward Andersson, Seppo Penttilä

Tulossa!

Elinkeinoverolain kommentaari

Luotettava, kattava ja ajantasainen kokonaisuus elinkeinoverolainsäädännöstä – yritysverotuksen klassikko.

Teoksessa on huomioitu yritysverotuksen ja muut verolainsäädännön muutokset, kuten korkomenojen vähennysoikeuden rajoittaminen ja osinkoverotusta ja osakeyhtiön varojenjako koskevat uudet säännökset. Yritysverotusta koskeva runsas uusi oikeuskäytäntö on otettu niin ikään huomioon.

Kysymyksessä on ajantasainen uudistettu painos teoksesta, joka on ollut 1960-luvun lopusta lähtien verotuksen asiantuntijoiden käyttämä keskeisin yritysverotuksen tietolähde.

Marraskuu 2014, 14., uud. p., 957 sivua, sh. 120 €

Jarmo Leppiniemi, Risto Walden

Tilinpäätös- ja verosuunnittelu

Teos auttaa näkemään kirjanpidon ja verotuksen yhtymäkohdat sekä lainsäädännön sallimat mahdollisuudet yrityksen verosuunnittelussa. Siinä havainnollistetaan mm. miten vaihtoehtoisten investointi- ja rahoituspäätösten verotuksellista edullisuutta voidaan vertailla ja miten vaihtoehtojen väliset euromääräiset erot voidaan selvittää.

2014, 12., uud. p., 544 sivua, sh. 83,60 €

Antti Hannula, Matti Kari, Tia Mäki

Osakeyhtiön hallituksen ja johdon vastuu

Teos käsittelee osakeyhtiön hallituksen jäsenen ja johdon vastuuta ja siinä käydään läpi tilanteet, joissa vastuu syntyy, huolellisuuden arviointi vastuutilanteissa, korvausvastuun rajoitukset sekä ennalta varautuminen.

Ilm. joulukuu 2014, n. 300 sivua, sh. 84,40 €

BALANSSI

Julkaisija

Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus

Päätoimittaja Tarja Sviili
(09) 694 4064
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A 4. krs.
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto

Eero Suomela, puheenjohtaja
Jani Heikkala
Leena Romppainen
Pontus Troberg
Tarja Sviili

Ulkoasu ja taitto

Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys

Lehti ilmestyy v. 2015 viisi kertaa.
Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %),
Irttonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset

toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti

ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka

Forssa Print Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuva
Olli Häkämies

Liikaa tai liian vähän

LAINSÄÄDÄNTÖTANTEREILLA on kuluneen vuoden aikana ollut vilkasta niin sisäisen tarkastuksen kuin tilintarkastuksenkin saralla. Sekä kuntalain että tilintarkastuslain uudistamishankkeiden edetessä on käynyt selväksi, että lainsäätäjän ja ammattikuntien oma käsitys tarkastusfunktioiden yhteiskunnallisesta roolista ei täysin kohtaa.

Tilintarkastajien ja elinkeinoelämän vastustama lakiesitys säännöstenvastaista toimintaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta viranomaisille on pääkirjoitusta tehtäessä eduskunnan käsiteltävänä. Tilintarkastajat eivät halua ilmiintajan roolia, koska heidän käsityksensä mukaan velvoitteella ei ennaltaehkäistä harmaata taloutta, joka pääosin on pesiytynyt yhteiskunnallisista velvoitteistaan laistaviin yrityksiin tai tilintarkastusvelvollisuudesta vapautettuihin yhtiöihin.

Lakisääteistä sisäisen tarkastuksen velvoitetta kuntalakiin ajaneet sisäiset tarkastajat puolestaan jäivät esityksineen vaille vastakaikua kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelussa. Konserninäkökulmaa johtamisessa ja taloudenpidossa korostava hallituksen esitys uudeksi kuntalaiksi ei avaa ovea lakisääteiselle sisäiselle tarkastukselle.

Velvoite olisi kuitenkin antanut vahvan ammattimaisen selkänöjan uudistuksen keskeisten tavoitteiden, mm. konsernivalvonnan sekä hallinnon ja toimintatapojen avoimuuden edistämiseksi sekä omistajaohjauksen ja hyvän hallinnon kehittämiseksi kuntakonserneissa.

Entinen Espoon kaupungin johtaja **Marketta Kokkonen** arvioi Boardview-lehdessä (3/2013), että kuntien omistamien noin 200 liikelaitoksen ja 2 000 yhtiön yhteenlaskettu liikevaihto olisi 10 miljardin euron luokkaa. Kansantalouden näkökulmasta olisi ollut ryhdikästä ja perusteltua nostaa sisäisen tarkastuksen asema lakisääteiselle tasolle, minkä seurauksena kuntakonsernien toimintaan liittyvien riskien arviointi olisi kautta kuntakentän saatettu riippumattomien ja ammatillisten standardien mukaisesti toimivien asiantuntijoiden käsiin.

Työsarkaa riittää myös kuntasektorin compliance-ajattelussa ja eettisessä kulttuurissa kuten laajaa julkisuutta saaneet Espoon kaupungin huvivenesatamaan ja Kittilän kuntaan liittyvät tapaukset viestivät. Sisäisen tarkastuksen parissa pitkään toimineet tietävät, että valtaosa kunnissakin tapahtuvista väärinkäytöksistä ja lakirikkomuksista jää median ”parrasvalojen” ulkopuolelle.

Uutiskynnyksen ylittäneet tapaukset ovatkin aina muistutus asianmukaisten valvontajärjestelmien välttämättömydestä erikokoisissa organisaatioissa. Epäeettistä käyttäytymistä voidaan torjua mm. resurssimalla sisäinen tarkastus kunnan toiminnan laajuuden ja monialaisuuden mukaisesti.

Kuntapäätäjille toivoisi pitkänäköisyyttä hyödyntää kuntasektorin ohjaus- ja valvontajärjestelmien kehittämisessä määrätietoisesti proaktiivista sisäisen tarkastuksen toimintaa, vaikka lainsäädäntö ei sitä jatkossakaan edellytä.

Rauhallista joulua!

TARJA SVIILI

päätoimittaja
tarja.sviili@balanssilehti.fi

Professionaalisuutta perheyhtiöön

– On tärkeää, että omistajilla on selkeät roolit ja vahva visio yrityksen kehittämisestä, sanoo puunjalostusyhtiö Koskisen omistajiin kuuluva Eva Wathén.

TEKSTI // MATTI REMES KUVAT // OLLI HÄKÄMIES

– Perheyhtiön omistaja-ohjauksen kehittämisessä kyse on yhteisten pelisääntöjen rakentamisesta, toteaa Eva Wathén.

– Perheyryyksissä on tehty viime vuosina paljon töitä johtamismallien ja omistajaohjauksen kehittämisessä, Eva Wathén sanoo.

KOSKISEN OY:N pääkonttorin ikkunasta Kärkölän Järvelässä avautuu näkymä puupinojen täyttämälle teollisuusalueelle. Kuormaajat siirtävät tukkeja kuljettimille, joista ne katoavat sahan, vaneritehtaan ja lastulevytehtaan uumeniin.

Sukupolvenvaihdos vauhditti Suomeen paluuta

Tämä on mekaaniseen puuteollisuuden keskittyvä perheyryitys, jonka kolmannen polven omistajiin **Eva Wathén** kuuluu veljiensä **Markku** ja **Kari Koskisen** kanssa.

Wathénille yhtiö ja sen työntekijät tulivat tutuiksi jo kouluaikoina 1980-luvulla. Kesät kuluivat muun muassa lähettinä. Wathénin tie vei kuitenkin aluksi hotelli- ja ravintola-alalle ulkomaille. Vuonna 1993 hän palasi perheyrytykseen ja veti seuraavat 15 vuotta Koskisen Skandinavian-myyntikonttoria Göteborgissa. Keskusteluja sukupolvenvaihdoksesta käytiin useita vuosia. Niiden myötä hän alkoi suunnitella muuttoa perheeseen takaisin Suomeen vuonna 2007.

Suunnitelmat sukupolvenvaihdoksesta olivat valmiina ja niiden täytäntöönpano oli alkanut, kun isä Kalevi Koskinen kuoli äkillisesti samana vuonna.

– Onneksi meillä oli jo tuolloin valmiina isän kanssa tehty selvä suunnitelma siitä, miten asioita vietäisiin eteenpäin. Oli kovin valitettavaa, että hän menehtyi juuri siinä vaiheessa, kun hallintoa alettiin saattaa hieman eri muotoon.

Omistajien roolit selviksi

Suunnitelman myötä sisarukset olivat yksimielisiä siitä, miten yhtiötä tulisi kehittää.

– Halusimme lähteä viemään yhtiön johtamista ja omistajaohjausta entistä ammattimaisempaan suuntaan.

Erityisen tarkkaan sisarukset halusivat miettiä, missä perhesuhteisiin, omistajuuteen ja liiketoimintaan liittyvät kysymykset käsitellään. Wathénin mielestä on tärkeää, että perheyrytyksen omistajat ymmärtävät keskinäiset roolinsa.

– Muuten hatut menevät sekaisin, mikä johtaa helposti konflikteihin ja väärinkäsityksiin, kun asioita saatetaan käsitellä väärään aikaan, väärässä paikassa ja väärin perusteiden.

Wathénin mukaan kyse on kaikessa yksinkertaisuudessaan yhteisten pelisääntöjen rakentamisesta.

– Jokainen haluaa itselleen selkeän toimenkuvan omissa työssään. Pelisään-

nöt ovat tärkeä myös muulle organisaatiolle, jotta kaikki tietävät, miten asiat on järjestetty.

Johtamismallin hiominen vei aikansa

Eva Wathén sanoo, että ensimmäiset yhteiset vastuuvuodet eivät olleet kaikkein helpoimpia. Isän kuoleman jälkeen murenivat markkinat, kun finanssikriisin jälkeinen taantuma iski täysillä myös puutuotteiden kysyntään.

– Vuonna 2009 liikevaihtomme putosi lähes 40 prosenttia. Se on paljon pääomavaltaisella alalla.

Samana vuonna sisarukset perustivat omistajaneuvoston omistajuuteen liittyvien asioiden käsittelyyn. Samalla laadittiin osakassopimukset ja yhteinen omistajatahto, johon muun muassa kirjattiin omistajien näkemys yhtiön pitkän aikavälin tavoitteista ja riskinottohalusta.

– Se oli ulos tullessaan arvostettu paperi. Etenkin ulkopuolisille hallituksen jäsenille siitä on hyötyä, kun he pystyvät peilaamaan omistajien tahtoa yhtiön strategiaan.

Sittemmin sisarukset ovat toimineet konsernin johdossa eri tehtävissä ja vaihtaneet välillä rooleja keskenään. Johtotehtävissä on hyödynnetty myös ulkopuolisia ammattilaisia.

Elokuussa konsernin hallintomallia muutettiin niin, että hallitustyöskentelyn pääpaino siirtyi Koskisen Oy:stä sen emoyhtiölle Koskitukki Oy:lle.

Hallituksessa on kolmen pääomistajan lisäksi neljä ulkopuolista jäsentä. Hallituksen puheenjohtaja on pitkän uran rahoitusalanalla tehnyt **Markku Pohjola**. Kolmella sisaruksella on konsernissa hallitusjäsenyyden lisäksi toinenkin rooli. Kari Koskisen vastuulla on Venäjän toimintojen kehittäminen. Markku Koskinen vastaa konsernijohtajana operatiivisesta toiminnasta. Eva Wathénille kuuluvat yhteiskuntavastuu- ja brändiasiat.

Hallituksen ulkopuolista osaamista

Yksi osa entistä ammattimaisempaa otetta ovat olleet perheen ulkopuoliset hallituksen jäsenet.

– He tarjoavat ulkopuolista näkemystä ja erityisosaamista, jota meiltä puuttuu.

Wathénin mukaan ulkopuoliset hallituksen jäsenet valitaan sen mukaan, millaista osaamista yhtiö kulloinkin tarvitsee.

– Joka vuosi käymme keskustelun, vastaako hallituksen koostumus liiketoiminnan ja toimintaympäristön vaatimuksia. Tarvittaessa teemme muutoksia.

Perheyrytyöiden johtamisote ammattimaistunut

Hallitus kokoontuu yleensä kahdeksan kertaa vuodessa. Valiokuntia tai työryhmiä ei ole ainakaan toistaiseksi nähty tarpeellisiksi.

– Päätökset pyritään tekemään mahdollisimman hyvin koottujen faktojen perusteella. Vaikeimmissa asioissa olemme käyttäneet tukena ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja, Eva Wathén kertoo.

PwC:n perheyryyksille tekemä kansainvälinen selvitys kertoo, että yrittäjaperheen jäsenillä olisi opittavaa siinä, kuinka olla hyvä ja tehokas omistaja. Selvitys suosittelee entistä tarkempia menettelytapoja omistajien ja johdon välille sekä ammattimaisempaa otetta perheen ja yrityksen väliseen suhteeseen.

Perheyrytyksen liitossa aktiivisesti toimiva Wathén tunnistaa näitä piirteitä myös Suomessa. Tosin hän sanoo, että perheyryyksissä on tehty viime vuosina paljon töitä johtamismallien ja omistajaohjauksen kehittämisessä.

– Perheyrytyksen toimintaan on tullut selvästi lisää ammattimaista otetta. Arvostus perheyrytyksiä kohtaan on ollut nousujohteista.

Vastuullisuus korostuu jatkossa

Koskisen-konsernin taloushallinnossa työskentelee yhdeksän työntekijää. Työn tueksi on laadittu taloushallinnon käsikirja, jossa hyödynnetään pörssiyrityöiden raportointisääntöksiä soveltuvien osin.

– Tavoitteena on byrokratian minimointi. Luulemme, että olemme ketterämpiä tekemään päätöksiä kuin lista-yhtiöt, koska säännökset eivät sido meitä yhtä tiukasti.

Wathén uskoo, että yhteiskuntavastuuasiat nousevat jatkossa entistä korostetummin esille.

– Emme ole listattu yhtiö, mutta josakin vaiheessa vastuullisuusasioiden raportointi tulee talousraportoinnin ohella pakolliseksi myös meille. Siksi haluamme olla asiassa proaktiivisia. Wathénin mielestä on luonnollista, että perheyrytyö tuo vastuullista toimintaansa korostetusti esille. Se on yhtiön brändin ydintä.

– Olemme toimineet vastuullisesti yli 100 vuotta, mutta emme ole ehkä sitä viestineet riittävästi.

Wathénin mukaan tavoitteena on ryhtyä noudattamaan vapaaehtoista ISO26000 -yhteiskuntastandardia. Hän on tutustunut myös lähinnä listayhtiöille tarkoitettuun Global Reporting Initiative -raportointijärjestelmään.

– GRI palvelee hyvin pääasiassa sijoittajapiirejä ja siinä on paljon yhtymäkohtia ISO26000:n kanssa. Todennäköisesti hyödynnämme soveltuvien osin monia muita tarpeisiimme.

Wathénin mukaan keskeistä on miettiä, mitkä osa-alueet liittyvät olennaisesti yhtiön liiketoimintaan ja mikä on sidosryhmille tärkeää.

Suunnitteilla on myös code of conduct, eettinen ohjeistus kaikille työntekijöille. Siitä on Wathénin mukaan apua etenkin esimiestyössä ja arvojen jalkauttamisessa.

Maltillista riskinottoa

Perheyrytyöt ovat tyypillisesti maltillisia riskinottajia. Se pätee myös Koskisen toimintatapaan.

– Toisaalta on uskallettava ottaa riskejäkin. Jos ei kasva, näivettyy. Viime vuosien tiukka taloustilanne ei ole antanut myöten isoihin investointeihin, mutta nyt on tunnelin päässä valoa.

Vuonna 2013 Koskisen Oy -konsernin liikevaihto oli 220 miljoonaa euroa ja henkilöstömäärä 922. Lokakuussa saa-

VASTUULLISUUS ON PERHEYRYTYÖN BRÄNDIN YDINTÄ.

tiin lastulevytehtaan uuden puristinlinjan investointi päätökseen. Investoinnin kokonaisarvo oli noin neljä miljoonaa euroa. Vanerin, viulun, lastulevyn ja sahatavaran ohella Koskisen tuotevalikoimaan kuuluvat rakennuskomponentit ja Herrala-valmistalot.

Järvelän lisäksi yhtiöllä on tuotantolaitos Hirvensalmella ja Vierumäellä.

Tuotteista iso osa menee suoraan teollisille loppukäyttäjille, esimerkiksi rakennus-, kuljetusväline- ja puusepänteollisuuteen.

Venäjä on haasteellinen

Lähes 60 prosenttia tuotannosta menee vientiin, jossa Euroopan ulkopuolisten markkinoiden merkitys on koko ajan kasvamassa. Kasvallinen omistajuus on Eva Wathénin mielestä keskeinen kilpailuvaltti.

– Meillä on asiakkaina paljon samantyyppisiä perheyrytyksiä, joiden kanssa on pitkät asiakassuhteet. Kasvallisen omistajuuden tulee näkyä oikeasti asiakkaan arjessa. Siksi pyrimme tapaamaan mahdollisimman paljon asiakkaita.

Venäjällä konsernilla on tytäryhtiö Vologdan läänissä Pietarista itään.

– Aloitimme Venäjällä sahaustoimintot juuri ennen finanssikriisiä vuonna 2008, kun suhdanteet olivat korkeimmillaan. Toiminnan alku on ollut haasteellista, mutta viime aikoina tilanne on alkanut korjaantua.

Wathén sanoo, että Venäjän talouden pysähtyminen ja Ukrainan tilanteen tuoma epävarmuus vaikeuttavat toimintaympäristöä entisestään.

– Venäjä ei ole ollut helppo, mutta tuskin se on helppo kenellekään. Venäjän liiketoimintoja koskevien päätösten tekeminen on nyt erityisen hankalaa, koska maali on liikkuva. □

Ilmoitusvelvollisuuspykälät vastatulessa

EDUSKUNNALLE lokakuun loppupuolella annettu hallituksen esitys tilintarkastuslain muutoksesta on edennyt nopeassa aikataulussa talousvaliokunnan käsittelyyn. Tilintarkastuslain muutoksen on tarkoitus astua voimaan jo 1.1.2015.

Onko hanke näillä näkymin etenemässä TEM:n asettamassa aikataulussa, KHT-yhdistyksen toiminnanjohtaja Sanna Alakare?

– Marraskuussa järjestetyssä talousvaliokunnan kuulemisessa hanketta kritisoitiin laajasti niin elinkeinoelämän kuin ministeriöidenkin taholta. Ensimmäinen tavoitteemme on, että säädöksestä luovutaan, koska hallitusohjelmaan kirjattu, harmaan talouden torjumiseksi käynnistetty sääntelyhanke ei vaikuta vilpillisesti toimivien ja säännöksistä piittaamattomien yritysten toimintaan.

Millaisia yhteisöjä ilmoitusvelvollisuuspykälä koskee?

– Se koskisi kaikkien yhteisöjen tilintarkastuksia toisin kuin EU-asetus, jossa ilmoitusvelvollisuus on rajattu koskemaan ainoastaan yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tarkastuksia. Ei ole mitenkään perusteltavissa, että Suomessa tarvittaisiin EU-sääntelyä tiukempia pykälä, koska meillä talousrikollisuutta ei tiettävästi ole sen enempää kuin muissakaan EU-maissa. Ilmoitusvelvollisuus ei pure harmaan talouden kipukohtiin, mutta toteutuessaan se kyllä lisää rehelli-

sesti toimivien yritysten hallinnollista taakkaa.

Millaisin keinoin harmaan talouden ongelmiin parhaiten päästäisiin kiinni?

– Tiivistämällä viranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa sekä hyödyntämällä tehokkaammin tilintarkastajan raportointia. Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi yhdessä verottajan kanssa luoda seurantajärjestelmä, jonka avulla valvottaisiin, että yhteisö valitsee lain niin edellyttäessä tilintarkastajan ja että tilinpäätösasiakirjat toimitetaan oikea-aikaisesti. Voitaisiin myös harkita sanktioita veloitteiden noudattamisen tehostamiseksi sekä esimerkiksi verotarkastukset voitaisiin kohdentaa näihin yrityksiin.

Mikä on suurin haaste, mikäli ilmoitusvelvollisuutta koskeva lakimuutos astuu voimaan heti tammikuussa, toiminnanjohtaja Sanna Alakare?

– Kannamme huolta siitä, miten yrityksiä ja tilintarkastajia pystytään perehdyttämään näin epärealistisessa aikataulussa uuteen sääntelyyn. Tilintarkastuksella on luonnostaan harmaata taloutta ennalta ehkäisevä vaikutus, mutta tämä

myönteinen ohjausvaikutus saatetaan menettää, jos tilintarkastajalle asetetaan tällainen velvoite raportoida viranomaisille. Haasteellista yrityksille on uuden veloitteen mukaisten nettelytapojen luominen ja siten hallinnollisen taakan lisääntyminen. Meitä mietityttää myös se, millaisia välitömiä vaikutuksia ilmoitusvelvollisuudella toteutuessaan on niin tilintarkastustyöhön kuin tilintarkastajan raportointiin. □

Turha byrokratia kuuluu silppuriin

VOISIKO kampaaja leikata asiakkaidensa hiuksia itsenäisyyspäivänä ilman 200 euron arvoista erillistä lupaa? Entä voitaisiinko suomalaisilla marjatioilla sallia marjojen myynti litramitoilla ilman, että aluehallintoviraston edustajat käyvät

tilalla tarkastamassa mittaavaan ja rajoittavat litramitoilla myyntiä, koska myynnin pitää tapahtua kiloissa?

Ja voisiko tilintarkastaja myös tulevaisuudessa keskittyä tärkeään työhönsä taloudellisen tiedon luotettavuuden varmentajana ilman, että pitäisi miettiä, tulisiko hänen tehdä viranomaisille ilmoitus säännösten vastaisista poikkeamista tarkastamassaan yrityksessä?

Byrokratia tarkoittaa organisaatioita, toimenpiteitä, protokollia ja sääntelyä, jolla jotakin toimintaa määrätään ja suoritetaan. Sitä esiintyy tyypillisimmin hallinnossa sekä suurissa organisaatioissa. Byrokratia mielletään usein samaksi asiaksi kuin virkavalta. Sana ”byrokratia” on oikeastaan neutraali, mutta aiheellisestikin sitä usein käytetään kielteisessä merkityksessä.

Lainsäädäntöä ja normeja tarvitaan, koska niiden tarkoitus on suojata ihmisiä. Hallintoa ei kuitenkaan tarvittaisi niin paljon, mikäli hyvän toiminnan arvot ja periaatteet aina toteutuisivat käytännössä. Näin ei kuitenkaan tapahdu, minkä seurauksena jäykät ja liialliset säädökset ovat usein muuttuneet järkevän toiminnan esteeksi.

Suomessa ollaan laajalti yhtä mieltä, että olemme menneet liian pitkälle sääntelyssä: normeja ja byrokratiaa on purettava ja käytäntöjä tehtävä joustavammiksi.

Ensimmäiseksi tulee luopua uusista hallinnollista taakkaa lisäävistä hankkeista, joihin mm. tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuutta koskeva hallituksen esitys kuuluu.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa työskennellessäni oli maatalous- ja rakennepoliitikassa keskeisenä tavoitteena byrokratian keventäminen ja säästöjen yksinkertaistaminen. Tuloksiakin saavutettiin, mutta ei paljoa.

Toisinaan EU-komissiosta saatiin selväpiirteisiä esityksiä, jotka sitten monimutkaistuivat huomattavasti jäsenmaiden vaatiessa omien erityispiirteidensä huomioonottamista säädöksissä. Ja kotimaassa säädöksiä saatetaan kuorruttaa vielä kansallisilla lisävaatimuksilla.

EU-Komissiossa nyt puheenjohtaja **Junckerin** oikea käsi ja ensimmäinen varapuheenjohtaja on entinen Hollannin ulkoministeri **Frans Timmermans** vastuualueenaan nimenomaan parempi sääntely. Hän voi puuttua kaikkien komissaarien työhön tässä tarkoituksessa. Mi-

nisteri **Sanni Grahn-Laasonen** on potkaissut vauhtia turhan hallinnon karsintaan. Puheenjohtaja **Juha Sipilä** esitti 101 konkreettista keventämisehdotusta. Hallinnollisen taakan karsimiselle on kautta poliittisen kentän nyt otollinen maaperä. Tässä muutamia viimeaikaisia aloitteita.

Aloittavan yrittäjän pitää saada netistä Y-tunnus sekä pääsy ennakonperintä- ja alv-rekisteriin ilmoitusmenetelyllä. Mikroyrittäjien kirjanpito on mahdollistettava tiliotepohjaisesti. Ir-

tisanomiskorvausta tulee voida hyödyntää aloittavan yrittäjän alkupääomana ja ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa määräaikaisena starttirahana.

Yrittäjän arkea leimaa mittava paperisota. Kuitenkin Suomi nousee vain työllä ja yrittäjyydellä, joten yrittämisen ja työn esteitä on konkreettisesti purettava. Suomalaiset virkamiehet ja julkisen sektorin työntekijät ovat osavaa väkeä, joten heidänkin etunsa on, että turhaa byrokratiaa karsitaan. Heidän työpanoksensa ja osaamisensa pitää kohdistaa kansalaisten hyvinvointia ja elinkeinoelämän menestystä edistävään toimintaan.

Myös yksittäisen kansalaisen arkipäivää hankaloittavaa byrokratiaa pitää vähentää. Sekä kodeissa että yrityksissä osataan päättää ihan itse monista asioista ilman, että yhteiskunta sääntelee jokaista yksityiskohtaa. Byrokratian ja sääntelyn purkutalkoot edistävät voimavarojemme järkevää hyödyntämistä, jolloin taloudellisesti tiukkoinakin aikoina voidaan keskittyä hyvinvointiyhteiskunnan alasajamisen sijasta sen kehittämiseen.

ENSIMMÄISEKSI TULEE
LUOPUA UUSISTA
HALLINNOLLISTA
TAAKKA LISÄÄVISTÄ
HANKKEISTA.

TILINTARKASTAJAPÄIVÄ 2015

FINLANDIA-TALOSSA
PERJANTAINA 30.1.2015

OHJELMA

8.30	Ilmoittautuminen ja aamukahvi	13.30	Laaduntarkastusten nykytila
<i>Laatujaoston puheenjohtaja Manne Airaksinen</i>
9.30	Päivän avaus
<i>Yhdistyksen puheenjohtaja Eija Niemi-Nikkola</i>	14.00	Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus säännösten ja määräysten vastaisuuksista
Tilintarkastuslain vireillä oleva muutos
<i>Johtava asiantuntija, VTM Matti Rinne, DHS Audit Partners Oy</i>
9.40	Kokemuksia rakentamisen uudesta tiedonantovelvollisuudesta
<i>Ylitarkastaja Sari Wulff, Verohallinto</i>	14.30	Iltapäiväkahvi
10.10	RAY-avustusten tarkastus - uusi raportointi
Tilintarkastajille tuotettu uusi ohje ja raporttimalli
<i>Valvontapäällikkö, HTM Kristian Seemer, RAY</i>	15.00	Väärinkäytösten havainnointi - edeltävät tunnusmerkit
<i>OTM, KTM Palvelualueen johtaja Tytti Saarinen, RSM Auditsum Oy</i>
10.50	Tauko	16.00	Mukautetut tilintarkastuskertomukset
<i>Johtava asiantuntija Riitta Ylipiha, TILAn Laadunvarmistus</i>
11.05	Asunto-osakeyhtiöiden tyypillisimmät riitapaukset
<i>Toimitusjohtaja, OTK Helena Kinnunen, Asianajotoimisto Kuhanen, Asikainen & Kanerva Oy</i>	16.30	Koulutuspäivän päätös
	Kommenttipuheenvuoro tilintarkastajan näkökulmasta
<i>HTM Jari Etelämaa, Tilintarkastus J. Etelämaa Oy</i>	16.30-19.00	Cocktail-tilaisuus
<i>Ajat ovat viitteellisiä. Pidätämme oikeuden ohjelman ja aikataulun muutoksiin.</i>
12.00	Lounas		
13.00	Audit Standard for SME's
<i>Secretary General Jens Röder, NRF</i>		

Kommenttipuheenvuoro

OSALLISTUMISMAKSUT

- Jäsenhinta 330 € + alv
KHT-yhdistys ry:n jäsenille
- Normaalihinta 480 € + alv

ILMOITTAUTUMINEN

www.khtyhdistys.fi jäsenrekisterissä.

Muut kuin KHT-yhdistys ry:n jäsenet ilmoittautuvat yhdistyksen toimistoon:
riikka.hamalainen@kht.fi tai
09 7552 2020.

LISÄTIETOA KOULUTUKSESTA

carita.makinen@kht.fi
tai 050 511 1132

Eettisten toimintaohjeiden tehokas jalkauttaminen

Eettiset pelisäännöt ovat helpommin omaksuttavissa, kun ne rakennetaan yhteisön arvopohjalle ja viestitään työntekijälle hänen ammatinsa kannalta keskeisten toimintaperiaatteiden kautta.

NIINA RATSULA

EETTINEN ja vastuullinen liiketoiminta ja erityisesti sen puute ylittää median huomiokynnyksen helposti. Asia on ollut jo pitkään monen yritysjohdon agendalla. Syystäkin – seuraamukset lakien, normien ja toimintaohjeiden rikkomisesta voivat olla merkittäviä niin taloudellisesti kuin myös yrityksen maineriskin kannalta.

Valvontakulttuurin kivijalka

Lukuisat viimeaikaiset esimerkit ovat osoittaneet, että maineriskin realisoitumiseksi yrityksen ei tarvitse edes lain silmissä toimia väärin, vaan ulospäin arveluttavalta näyttävä toiminta on omiaan aiheuttamaan mittaviakin kolhuja yrityksen maineeseen.

Sisäisen valvonnan asianmukainen järjestäminen tuo johdolle lisävarmuutta siitä, että organisaatiota edustavat ihmiset toimivat yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Eettisten toimintaohjeiden tai liiketapaperiaatteiden olemassa olo ja niiden noudattaminen käytännössä luovat tärkeän perustan valvontakult-

tuurille, joka puolestaan ohjaa yksilöitä tekemään ”oikeanlaisia” päätöksiä jokapäiväisessä työssään.

Yhteiset pelisäännöt

Eettisiä toimintaohjeita ja liiketapaperiaatteita on julkistettu organisaatioissa ahkerasti 2000-luvulla. Usein sisältö toimintaohjeissa pyörii samojen teemojen ympärillä. Näihin kuuluvat muun muassa lakien, säädösten ja määräysten noudattaminen, eturistiriitatilanteiden havaitseminen, välttäminen ja niissä toimiminen, kilpailuoikeudelliset kysymykset, lahjonta ja vieraanvaraisuus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, henkilöstöasiat, salassapitovelvoitteet, turvallisuus- ja ympäristöasiat sekä yhtiön omaisuuden suojeleminen ja asianmukainen käyttö.

Eettisten toimintaohjeiden tärkein tehtävä on tarjota työntekijöille yhteiset pelisäännöt siitä, mikä on organisaatiossa sallittua ja mikä ei; mikä on yhteinen tapa toimia. Niiden avulla viestitään myös ulkoisille sidosryhmille, ku-

ten sijoittajille, asiakkaille ja toimittajille yrityksen toimintatavoista. Yhä useammin myös yhteistyökumppaneiden odotetaan osaltaan sitoutuvan näihin toimintatapoihin.

Liiketapaperiaatteiden juurruttaminen vaatii aikaa

Parhaimmillaan eettisten toimintaohjeiden luominen ja implementointi tarjoaa yritysjohdolle oivan työkalun tuoda eettisyys ja compliance-ajattelu osaksi organisaation kulttuuria ja jokaisen työntekijän toimintaa. Tämä on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty.

Itse toimintaperiaatteiden laatiminen ja julkistaminen saattaa olla vielä helposti tehtävissä. Astetta vaativampaa on saada varmuus siitä, että käytännön tasolla jokainen työntekijä myös toimii niiden mukaisesti. Asian juurruttaminen aidosti osaksi jokaisen yksilön toimintaa saattaa viedä vuosia. Eettiset ja compliance-ohjelmat toimivat hyvinä promootoreina asian edistämässä.

Toimintaohjeiden olemassaolo on tärkeää, jotta työntekijöille voidaan viestiä ja kouluttaa heiltä oletettu tapa toimia. Toisaalta toiminnan seuraaminen on helpompaa, kun toteutunutta toimintaa voidaan peilata olemassa oleviin pelisääntöihin. Myös seurauksia väärinkäytöksistä on helpompi tuoda käytäntöön, kun odotettu tapa toimia on muodollisesti kuvattu ja viestetty.

Mitkä sitten voisivat olla keinoja, joiden avulla voidaan varmistua siitä, että eettiset toimintaohjeet toteutuvat organisaatiosi arjessa?

Arvot ja aito sitoutuminen ohjeiden perustaksi

Kun lähdetään luomaan toimintaohjeita, kartoitetaan usein tilannetta ensin laajemmin: mitä muut yritykset kirjaavat omiin periaatteisiinsa? Benchmarking on tärkeä osa luomisprosessia. Vielä tärkeämpää on kuitenkin se, että toimintaohjeeseen päätyvät elementit todella ovat organisaation arvojen mukaisia ja joihin aidosti voidaan sitoutua.

Jokaisen valitun periaatteen osalta on syytä kysyä, miten käytännössä varmistumme siitä, että todella toimimme sen mukaisesti? Esimerkiksi sitoumus kunnioittaa ihmisoikeuksia toiminnan kaikilla osa-alueilla on tärkeä periaate suurelle globaalille yritykselle. Sen toteutumisen arviointi ja varmistaminen ei kuitenkaan ole aina helppo tehtävä.

Organisaation sitoutuessa julkisesti noudattamaan tiettyjä periaatteita on pohdittava myös mahdollisuutta, että joskus epäonnistutaan niiden noudattamisessa. Tällöin on varauduttava reagoimaan ja vastaamaan oikealla tavalla epäonnistumiseen. Se on myös osa manneriskin hallintaa. Lähtökohtaisesti periaatteiksi tulee kuitenkin valita vain sellaisia asioita, joiden noudattamiseen pystytään sitoutumaan. Tarkoituksena ei ole kuvata ihannemaailmaa.

Viestitään ammatillisen kontekstin mukaisesti

Periaatteiden julkistamisen jälkeen tuli varmistua siitä, että niiden olemassaolosta tiedetään ja ennen kaikkea niiden sisältö on ymmärretty. Eettisten periaatteiden tulisi koskea jokaista organisaation jäsentä, joten koko henkilöstön tulisi osallistua myös asiasta järjestettyihin koulutuksiin.

Koulutukseen on tarjolla paljon erilaisia verkkokoulutusmuotoja, joiden avulla on mahdollista kouluttaa laajajakin massoja. Lisäksi tarvitaan myös luokkahuonekoulutuksia, joissa on mahdollista käydä periaatteita läpi kohderyhmälle relevanttien kysymysten välityksellä. Koulutuksen toteutuksen nyrkkisääntönä on yleisön tuntemus.

Ideaalitulanteessa koulutus suunnitellaan jokaisen koulutuksen kohderyhmän lähtökohdista käsin. Esimerkiksi tehdastyöntekijälle relevantit toimintaperiaatteet saattavat liittyä turvallisuuteen ja henkilöstöasioihin, kun taas myyntimiehen on tärkeää tietää kilpailuoikeudellisista pelisäännöistä. One-size-fits-all -koulutuspaketti ei välttämättä toimi suurissa organisaatioissa.

Myös koulutuksessa käytettävään terminologiaan on kiinnitettävä huomi-

ota. Lakipykälien listaamisen sijaan voi olla järkevää tuoda asioita esiin konkreettisten, jokapäiväisten esimerkkien kautta.

Esimiehet ja keskijohto vievät viestiä

Koulutuksen lisäksi toimintatavoista tulee viestiä myös muita kanavia pitkin ja viestinnän tulee olla jatkuvaa. Tämä on ainoa keino saada paperilla kuvatut periaatteet aidosti osaksi organisaation kulttuuria. Viestin on lähdettävä ylimmästä johdosta, jonka tulee myös omilla käytännön toimillaan viestiä yhteisten periaatteiden noudattamisen tärkeydestä.

Ylimmän johdon lisäksi tärkeitä viestinviejiä ovat myös keskijohto ja esimiehet. On taas mietittävä viestinnän kohdetta: ylin johto ei välttämättä ole yksittäisen tehdastyöntekijän tärkein auktoriteetti vaan tehtaassa saattaa olla paljon tärkeämpää noudattaa tehtaanjohtajan tai vuoropäällikön esimerkkiä ja ohjeita. Organisaation tulee tunnistaa eri toimintaympäristöissä relevantit henkilöt, joita koulutetaan viemään viestiä eteenpäin.

Myös esimieskoulutukseen on panostettava; jokaisen esimiehen on ymmärrettävä oma vastuunsa siitä, että heidän alaisensa ovat tietoisia toimintaohjeista ja niiden noudattamisen tärkeydestä. Jos esimies ei pelaa yhteisten sääntöjen mukaan, on hyvin mahdollista, että toimintamalli kopioituu eteenpäin organisaatiossa.

Entä kun toimintaohjeita ei noudateta?

On varauduttava myös tilanteisiin, joissa henkilöstö ei tiedä toimintaohjeiden olemassaolosta, ei ymmärrä niiden sisältöä tai on tietoisesti toiminut niiden vastaisesti. Terveen valvontakulttuurin luomisessa on tärkeää, että henkilöstöä kannustetaan nostamaan kysymyksiä esiin rohkeasti ja avoimesti.

On parempi tuoda epäkohdat esiin heti ja oppia niistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kuin kärsiä mahdollisista seuraamuksista myöhemmin.

Rinnakkaiskanavia epäkohtien ilmoittamiseen

Jokaisen organisaation on itse määritettävä omalle kulttuurilleen sopivimmat kanavat tuoda esiin havaintoja tai epäilyksiä toimintaohjeiden vastaisesta toiminnasta. Useampien kanavien samanaikainen olemassaolo lisää asioiden esiin nousemisen todennäköisyyttä.

Esimiehen tulisi ensisijaisesti olla alaisilleen taho, jonka kautta tietoa epäkohdista voidaan viedä ylöspäin organisaatiossa. Syystä tai toisesta hän ei kuitenkaan ole aina paras vaihtoehto, jolloin keskustelukumppaniksi voidaan tarjota riippumatonta compliance-toimintaa tai sisäistä tarkastusta. Myös erilaiset verkkopohjaiset tai puhelimella toimivat raportointilinjat ovat yleistyneet. Niiden kautta voi jät-

tää ilmoituksen omalla nimellään tai anonyymisti.

Henkilöä tulisi aina kannustaa ensisijaisesti jättämään ilmoitus omalla nimellään, mutta mahdollisuus nimettömän vihjeen antamiseen tuo aina yhden lisäkeinon saada tietoa epäkohdista. Haasteita globaalien raportointikanavien käyttöönotossa ovat aiheuttaneet erilaiset paikalliset ja EU-tasoiset työoikeuden ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät säädökset. Näistä tulee olla selvillä ennen hankkeeseen ryhtymistä.

Organisaation etiikka muodostuu ihmisistä

Tärkeintä eettisten toimintaohjeiden jalkauttamisessa on muistaa, että organisaation etiikka muodostuu ennen kaikkea ihmisistä, jotka toimivat ja te-

kevät päätöksiä. Jalkauttamistyössä on onnistuttu, kun ihmiset osaavat luonnostaan valita oikean tavan toimia.

Aina oikea tapa ei kuitenkaan ole selvä – globaalissa toimintaympäristössä toimintatapoja on yhtä monta kuin toimijoitakin. Haasteena onkin luoda toimintatavat, jotka ymmärretään samalla tavalla jokaisessa kulttuurissa ja jotka toimivat eri ympäristöissä. □

Niina Ratsula toimii Kemira Oyj:n eettisistä ja compliance -asioista vastaavana johtajana.

ETSIMME NYT KUOPIOON, LAHTEN JA PORIIN

KHT-Tilintarkastajaa

Olet KHT-tilintarkastaja ja tottunut tuottamaan lisäarvoa pk-yrittäjän arkeen tilintarkastajana ja neuvonantajana.

Toivomme, että olet asiantuntijarooliin lisäksi kiinnostunut myös palveluidemme markkinointityöstä.

Tehtävien sisältöä voidaan painottaa kokemuksesi ja kiinnostuksesi mukaan.

Tutustu tehtävään ja jätä hakemuksesi www.kpmg.fi/rekry -sivuilla viimeistään 15.1.2015.

Lisätietoja

Kuopio/Lahti: Heikki Tuomi, puh. 020 760 3388

Pori: Anne T. Hakala, puh. 020 760 3230

kpmg.fi

Sisäinen tarkastus suomalaisissa listayhtiöissä – voimavara vai kuluerä?

Sisäinen tarkastus on parhaimmillaan tärkeä pelinrakentaja luotaessa tehokasta johtamisjärjestelmää. Monissa listayhtiöisämme se näyttää vielä olevan hyödyntämätön voimavara.

JAAKKO RÖNKKÖ

SISÄINEN TARKASTUS on määritelmänsä mukaan organisaatiolle lisäarvoa tuottava yksikkö. Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n julkaiseman Listayhtiöiden hallinnointikoodin (2010) mukaan yhtiön toiminnan lainmukaisuuden valvontavelvollisuus kuuluu hallitukselle, mutta sen hoitamista voidaan tehostaa sisäisen tarkastuksen avulla. Sisäisen tarkastuksen avulla voidaan taten tuottaa organisaatioille merkittävää lisäarvoa.

Parhaimmillaan pelinrakentaja

Nykyaikaisen sisäisen tarkastajan tulisi kyetä tukemaan yrityksen johtoa sen kehittäessä prosessejaan ja hallitessa keskeisimpiä riskejään. Ammatti on-

kin vuosien saatossa kehittynyt virheitä etsivästä tarkastajasta ja jälkiviisastelijasta laajempaa kokonaiskuva ymmärtäväksi toimivan johdon ja hallituksen luottohenkilöksi.

Menestyvä joukkue tarvitsee älykkäitä ja luovia pelinrakentajia, jotka kykenevät mukautumaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Samat lainalaisuudet pätevät liike-elämässä. Sisäinen tarkastus edesauttaa aidosti organisaatiota sen pyrkiessä kohti tavoitteitaan: sisäinen tarkastaja kykenee siis katsomaan pe- ruutuspeilin sijasta eteenpäin.

Mitä hyötyä osakkeenomistajalle?

Laadukas hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä, jonka eräs tunnusmerkki on laa- →

KUVA: MVphotostock

dukas sisäisen tarkastuksen toiminto, tuskin vaikuttaa negatiivisesti pörssi-kurssin suotuisaan kehitykseen. Yritykset investoivat huomattavia summia hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiin, houkutellessaan uusia sijoittajia yhtiöön ja kasvattaakseen näin omistaja-arvoaan.

Läpinäkyvä ja tehokas johtaminen edesauttaa koko yhtiön menestymistä, jolloin omistajat, hallitus ja johto ovat tyytyväisiä – luultavasti henkilöstökin. Riippumattomalla ja objektiivisella sisäisellä tarkastuksella on parhaimmillaan keskeinen rooli tässä kokonaisuudessa. Se vaikuttaa toiminnallaan positiivisesti yrityksen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan. Raportoinnin laatu paranee, riskeihin kyetään varautumaan ja toiminta tehostuu. Todellista lisäarvon tuottamista siis!

Parhaimmillaan sisäinen tarkastus näyttelee yhtiön johtamisjärjestel-

mässä keskeistä roolia yhdessä yhtiökokouksen, hallituksen ja sen valio-kuntien, johtoryhmän sekä tilintarkas-tajan kanssa.

Ei mikään itsestäänselvyys

Sisäisen tarkastuksen levinneisyyttä suomalaisten listayhtiöiden keskuudes-sa tarkasteltaessa on todettava, että val-taosa pörssi-yhtiöistämme on kohdentanut niukkoja resurssiaan muihin toi-mintoihin kuin hallinto- ja ohjausjärjes-telmiensä vahvistamiseen sisäisellä tarkastuksella. Helsingin pörssissä listattu-jen yhtiöiden selvityksiä hallinto- ja oh-jausjärjestelmistään vuosilta 2010–2012 läpi käytäessä voidaan todeta, että sisäi-nen tarkastus puuttuu peräti yli puolel-ta listayhtiöistä.

Tämä on kokonaisuudessaan pysäyt-tävä tilanne ja asettaa sisäisen tarkastuk-sen määritelmään lisäarvoa tuottavas-ta toiminnosta kriittiseen valoon. Miksi

eturivin yhtiömme eivät ole palkanneet sisäisiä tarkastajia tai hankkineet sisäi-sen tarkastuksen palveluita esimerkik-si niitä aktiivisesti tarjoavilta asiantun-tijayhteisöiltä?

Ammattimaiselle sisäiselle tarkas-tukselle ei toki välttämättä ole tarvet-takaan kooltaan pienimmässä listayhti-öissämme. Esimiesten harjoittama pä-ivittäinen valvonta koetaan riittäväksi ja johto hoitaa itse mm. riskienhallintajär-jestelmän kehittämisen. Tämä on kui-tenkin vain osa totuutta, sillä suurem-missa ja vahvemmin resurssien operoi-vissa pörssi-yhtiöissäkkin on sisäinen tar-kastus jätetty järjestämättä.

Resurssit lisäarvoa tuottaviin toimintoihin

Tarkastusfunktion puuttumista tuskin selittää kaikissa tapauksissa se, että si-säisen tarkastuksen merkitystä hallin-nossa ja johtamisessa, tuttavallisem-min ”corporate governancessa” ei tun-nettaisi yrityspäätäjien keskuudes-sa. Ammattitarkastajien tuleekin kye-tä analysoimaan omaa toimintaansa kriittisesti.

On selvää, että yritykset kohdistavat resurssiaan toimintoihin, joista ne ke-kevat saavansa aidosti hyötyä ja joiden nähdään tuottavan lisäarvoa osakkeen-omistajille. Pitkään jatkunut talouden matalasuhdanne on asettanut lisära-joitteita, kun suomalaisyhtiöissä on allokoitu niukkoja resurssia.

Ennaltaehkäisevän valvontajärjestelmän paikka

Sisäisellä tarkastuksella on merkittävä rooli tarkasteltaessa laajemminkin yhe-teiskuntaamme ja talouselämäämme. Viimeisen reilun vuosikymmenen aika-na tapahtuneet väärinkäytöskandaalit suuryrityksissä ympäri maailmaa ovat nostaneet esiin sisäisen tarkastuksen merkityksen myös väärinkäytösten eh-käisemisessä.

Sisäinen tarkastus ei kyennyt estä-mään Enronin, WorldComin, Parmala-tin tai Aholdin kaltaisten väärinkäytös-kandaalien syntymistä. Tutkijat ovat jopa esittäneet, että heikko riskienhal-

linta ja toimimaton sisäinen valvonta ovat itse asiassa olleet myötävaikutta-massa em. yritysten kaatumiseen.

Suomen talouselämässä on toistai-seksi välttytty suuren luokan väärinkäy-töskandaaleilta. Ennaltaehkäisevän ja tehokkaasti toimivan valvontajärjestel-män merkitystä mm. luotettavien ja toi-mivien arvopaperimarkkinoiden takaa-jana ei tulisi kukaan väheksyä. Laadukkaal-le sisäiselle tarkastukselle vaikuttaisi si-ten olevan laajempaa yhteiskunnal-lista tarvetta.

Kriittistä ja rakentavaa keskustelunavaajaa tarvitaan

Listayhtiöidemme hallinto- ja ohjaus-järjestelmiä koskevien selvitysten (tili-kausilta 2010-2012) valossa näyttää sil-

tä, että sisäisen tarkastuksen ammatti-aidolle ja osaamiselle olisi ollut käyt-töä monissa eturivin yhtiöissä, joissa tarkastusfunktio ei ole ollut osa johta-mis- ja valvontajärjestelmää. Näissä yh-tiöissä olisi tarvittu kriittistä ja raken-tavaa keskustelun avaajaa esimerkik-si ympäristöriskeistä, toiminnan jatku-vuudesta, rahoitusongelmista, liikear-vojen alentumistestauksesta tai taseen ”pehmeistä” eristä.

Talon sisäistä keskustelua edistä-vä pelinrakentaja voi pitkässä juoksus-sa olla elintärkeä yrityksen menesty-misen kannalta. Läpinäkyvämmän, te-hokkaamman ja laadukkaamman joh-tamisen edistämiseksi tarvitaan sisäis-ten tarkastajien ja yrityspäätäjien vuo-ropuhelua. □

Revisium Oy:ssä työskentelevä KHT, JHTT **Jaakko Rönkkö**, CIA, valmistelelee väitöskirjaa sisäisestä tarkastuksesta osana hallinto- ja ohjausjärjestelmää

Fraud-päivä

Tiesitkö, että yritysten on arvioitu menettävän 5 % vuotuisista tuloista ammatillisten väärinkäytösten takia?*

Mietitkö,

- Millaisia ovat väärinkäytöksestä indikoivat merkit (”red flags”)?
- Miten valmistautua väärinkäytösten havainnointiin sisäisessä tarkastuksessa?
- Mitä ottaa huomioon väärinkäytöstutkinnassa ja raportoinnissa?

Tule mukaan IIA:n Fraud-päivään 25.2. Helsinkiin päivittämään osaamistasi ammatillisten väärinkäytösten tarkastuksesta. Luennoitsijoina Helge Vuoti (JHTT, CIA, CCSA, CISA, CFE) ja Paula Niemi (CFE).

Ohjelma

- Mitä ovat ammatilliset väärinkäytökset
- Miten huomioida väärinkäytösriskit sisäistä tarkastusta suunniteltaessa
- Miten valmistautua väärinkäytöstutkintaan
- Väärinkäytöstutkinnan vaiheet ja toimijat
- Väärinkäytöstutkinnan raportointi

*ACFE 2014 Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse

Lisätiedot ja ilmoittautumiset
www.theiia.fi/tapahtumat/koulutustiedot

Yhteistyöllä tuloksiin

THEIIA.FI

Dokumentaatio- taakkaa kevennettävä

TEKSTI / MATTI REMES KUVAT / VEIKKO SOMERPURO, JANNE VIITANEN, RAIJA TUOMINEN

Pk-yrityksiä tarkastavat Ilse Alander, Sirpa Koponen, Jari Nurkkala ja Antti Rantalainen sanovat, ettei asiakkaalle ole helppo perustella lisätyötä, kun raskaat dokumentaatiovaatimukset entisestään lisääntyvät sääntelyn kasvaessa.

Direktiivistä muutoksia listaamattoman yhtiön tilintarkastukseen

★ Uuden tilintarkastusdirektiivin mukaan ISA-standardeja sovelletaan kaikissa tilintarkastuksissa täysimääräisesti tai kansallisen option mahdollistaessa standardeja suhteellisesti soveltaen pieniä yrityksiä tarkastettaessa. Asiakkaan hyväksymiseen liittyvä dokumentointi vaatii tilintarkastajalta lisähuomiota laajennettujen riippumattomuussääntösten takia. Direktiivi myös edellyttää, että toiminnan jatkuvuuteen liittyviä epävarmuustekijöitä käsitellään tilintarkastuskertomukseen tulevassa selvityksessä.

Ehdotettuja muutoksia kirjanpitolakiin

★ Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä ehdottaa, että uuden tilinpäätösdirektiivin tarjoamat, pienyrityksiä koskevat kansalliset huojennusmahdollisuudet hyödynnettäisiin sallimalla tuloslaskelman ja taseen lyhentäminen sekä tuloslaskelman julkaisematta jättäminen. Pienyrityksen kokorajoja korotettaisiin ja pienyrityssäännöstö koskisi muitakin kuin osakeyhtiöitä ja osakeyhtiöomisteisia henkilöyhtiöitä. Mikroyritysten tuloslaskelma-, tase- ja liitetietovaatimukset olisivat kevyemmät kuin pienyrityksillä.

Pien- ja mikroyritykset ehdotetaan myös vapautettaviksi konsernitalinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta. Kirjanpitoaineistojen säilyttämistä koskevista maantieteellisistä ja teknisistä muotovaatimuksista luovuttaisiin.

KUVA: MW/PHOTOSTOCK

Tilaa maalaisjärjelle

– **DOKUMENTTIEN** täyttäminen vie liikaa aikaa tilintarkastajan varsinaiselta työltä.

Luovalle ajattelulle ja maalaisjärjen käytölle pitää antaa tilaa laskentatoimesakin, sanoo Pohjois-Suomen Tilintarkastus Oy:n osakas, KHT **Jari Nurkkala**.

Oulussa vajaan 25 vuotta tilintarkastajana toiminut Nurkkala on huolissaan jatkuvasti kiristyvän sääntelyn vaikutuksista tilintarkastuksen laatuun.

– Laatu ei ole sitä, että täytämme valtavien määrän dokumentteja, joista ei ole asiakkaille suoraa hyötyä, mutta joiden tekemisestä he joutuvat maksamaan. Vaarana on, että muutoseikat ohittavat asian, Nurkkala toteaa.

Hän ymmärtää hyvin, että sääntelyä tarvitaan tilintarkastuksen laadun

ja riippumattomuuden takaamiseksi. Ylisääntelyn raja on kuitenkin rikkoutunut.

Hyvä esimerkki Nurkkalan mielestä on yleisen edun kannalta merkittävien yhtiöiden (PIE) päävastuullisen tilintarkastajan pakkorotaatio vähintään seitsemän vuoden välein.

Uuden EU-sääntelyn myötä PIE-yhteisöjen on vaihdettava jatkossa myös tilintarkastusyhteisöä vähintään kymmenen vuoden välein.

– Pakkorotaatioiden taustalla on pelko tilintarkastajan liiallisesta riippuvuudesta, mutta toisaalta sääntely ei anna tarpeeksi arvoa asiakkaan perusteelliselle tuntemiselle.

Nurkkalan tilintarkastusyhteisöllä on PIE-asiakkaina muutamia paikalli-

sia pankkeja. Pisimmät asiakassuhteet ovat kestäneet lähemmäs 20 vuotta.

– Ensi keväänä PIE-yhteisöissä on tulossa tilintarkastajien rotaatioita. Se tuo jakoon uusia asiakkuuksia, mutta luonnollisesti myös vie niitä.

Nurkkalan mielestä on hyvä asia, että Pohjoismaiden tilintarkastajajärjestöt ovat aloittaneet hankkeen erillisen standardin luomiseksi ei-listattujen pk-yritysten tilintarkastukseen.

– Toisaalta riskinä on, että kevennettyistäkin standardeista tulee liian raskasratkaisia.

Nurkkalan mielestä kansainväliset ISA-standardit eivät istu pk-yritysten tilintarkastukseen.

– Niiden vaatimuksia on käytännössä mahdoton toteuttaa. Tuskin asiakkaat ovat valmiit maksamaan ekstraa ISA-standardien mukaisesta dokumentaatiosta palkkiossaan.

Pohjois-Suomen Tilintarkastus Oy:ssä on 12 työntekijää, joista kahdeksan on osakasyrittäjä.

– Pyrimme kokonaisasiakkuuteen eli tarjoamme tilintarkastuksen ohessa esimerkiksi verotukseen liittyvää osaamista. Vaikeimmissa kysymyksissä käytössämme on paikallisten asiantuntijoiden verkosto.

Nurkkalan mukaan Oulussa ei ole ollut ongelmia löytää hyviä tilintarkastajia.

– Nuoret ovat kiinnostuneita alasta, joka koetaan vakaana epävarmoinakin aikoina.

Hän toivoo tutkintouudistuksen tuovan tilintarkastusalalle lisää tekijöitä.

– Kaikille yhteinen HT-perustutkinto riittää jatkossa valtaosalle tilintarkastajista, koska KHT-erikoistumistutkinnon vaativia PIE-asiakkaita on rajattu määrä.

Nuoria pitää kannustaa myös yrittäjyyteen.

– On tärkeää, etteivät kaikki ole töissä isoissa tilintarkastustoimistoissa. Asiakkaille pitää olla muitakin vaihtoehtoja. Tilintarkastusalaa uhkaa muutoinkin liiallinen keskittyminen.

JARI NURKKALA

KUVA: RAIJA TUOMINEN

Tilintarkastajan rooli korostuu digimurroksessa

– **JOSKUS** tuntuu, että tilintarkastajat eivät näe metsää puilta, kun työ keskittyy liikaa dokumentointiin. Liiallinen dokumentointi on uhka työn järkevälle suorittamiselle, sanoo Tilintarkastustoimisto Ilse Alander Ky:n omistaja, KHT **Ilse Alander**.

Alanderin asiakaskunta koostuu Tampereen ja Helsingin seudulla pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Työssä avustaa tarvittaessa kaksi tilintarkastusassistenttia. Oman työnsä ohessa Alanderilla on tilitoimisto Tilkon Oy, jossa on viisi palkattua työntekijää.

Alander ei näe ongelmana sitä, että uuden EU-direktiivin lähtökohtana on kansainvälisten ISA-standardien soveltaminen myös pienten yritysten tilintarkastuksissa.

– Alalla 30 vuotta toimineelle tilintarkastajalle standardeissa ei ole mitään uutta ja ihmeellistä. Ne sisältävät asioita, joita olemme ottaneet aina työssämme huomioon.

Sen sijaan pk-yritysten tarkastusta koskevan dokumentaation keventämistä Alander pitää välttämättömänä. Hänen mielestään tämä asia olisi hyvä ottaa huomioon myös pohjoismaisten tilintarkastajajärjestöjen hankkeessa, jossa suunnitellaan standardia ei-listattujen pk-yritysten tilintarkastukseen.

Kirjanpitolain kaavailnut muutokset eivät Alanderin mielestä tuo suuria muutoksia nykyiseen taloudelliseen raportointikäytäntöön tai tilinpäätöstietojen varmennustarpeisiin.

– Suomessa on sujuva ja salliva kirjanpitolaki, joka kulkee pitkälti käsi kädessä verotuksen kanssa. Lakimuutos tuo vain pieniä muutoksia – esimerkiksi että jokin yksittäinen liitetieto jää pois ja joku toinen tulee tilalle.

Huomattavasti enemmän tilinpäätöstietojen varmennustarpeisiin vaikuttaa Alanderin mielestä taloushallinnon

digitalisoituminen. Meneillään on murrosvaihe, kun asiakkaat siirtyvät vähitellen sähköisiin raportointijärjestelmiin.

– Asiakasyritykset kuvittelevat vähentävänsä kirjanpidon kustannuksia, kun auktorisoidun tilitoimiston sijaan kirjanpidon ja tilinpäätöksen voi tehdä kuka tahansa toimistotyöntekijä.

Alanderin mukaan sähköiset järjestelmät myydään yrityksille niin, että ne hoitavat automaattisesti taloushallinnon.

Automaatio ei kuitenkaan ymmärrä tilinpäätössäännöksiä. – Virheet voivat tulla kalliiksi, jos esimerkiksi rahoittajille menee väärää tietoa.

Hänen mielestään tilintarkastajan rooli korostuu entisestään sähköisten järjestelmien tuomassa murrosvaiheessa, mikä myös lisää työ määrää.

Alander kannattaa tilintarkastajien tutkintouudistusta, jossa kaikille tilintarkastajille tulisi jatkossa nykyistä HTM-tutkintoa vastaava perustutkinto ja tätä täydentävät erikoistutkinnot.

– Uudistus helpottaa toivottavasti alalle pääsyä ja lisää nuorten kiinnostusta. Tällä hetkellä tilintarkastus ei ole houkutteleva ala, mikä johtuu etenkin turhanaikaisista dokumentoinneista.

Tilintarkastajien työmäärän väheneemiseen Alander ei usko. Taloussuhdanteilla tai tilintarkastusvelvollisuuden kokorajojen mahdollisilla muutoksilla ei ole tähän juuri vaikutuksia.

– Riippumatonta varmennusta tarvitaan jatkossakin esimerkiksi yrityskauppatilanteissa ja rahoituksen hankinnassa.

ILSE ALANDER

KUVA: JANNE VAINANEN

ANTTI RANTALAINEN

KUVA: VEIKKO SOMERPURO

Asiakas etusijalle

– **TILINTARKASTAJIIN** kohdistuu kahdenlaisia paineita. Toisaalta kiristyvä sääntely lisää dokumentointivaatimuksia, toisaalta tilintarkastajan on pystyttävä osoittamaan tuottamansa lisäarvo asiakkaalle, sanoo Rantalainen Yhtiöt Oy:n toimitusjohtaja, KHT **Antti Rantalainen**.

– Näiden kahden asian välillä meidän on löydettävä tasapaino.

Rantalainen johtaa Hyvinkäällä taloushallinnon palveluja tuottavaa perhekonsernia, johon kuuluvassa Tilintarkastus Rantalainen Oy:ssä on viisi päätoimenaan tilintarkastusta harjoittavaa työntekijää. Asiakaskunta koostuu pienistä ja keskisuurista yrityksistä Uudellamaalla ja Hämeessä.

Rantalainen korostaa, että tilintarkastajan tärkein tehtävä pyrkiä edistämään asiakkaan liiketoimintaa. Tämä tulisi pitää kirkkaana mielessä myös sääntelyä kehitettäessä.

– Negatiiviset tapahtumat ovat johtaneet sääntelyn lisääntymiseen. Välillä olisi

kuitenkin hyvä katsoa myös sitä, että kontrollijärjestelmien kehittäminen tukisi tilintarkastusasiakkaiden liiketoimintaa.

Hänen mukaansa asiakkaille ei ole aina helppo selittää, mitä hyötyä sääntelyn kasvusta on heidän liiketoimintalleen tai miksi asiakkaalle usein näkymätön lisädokumentaatio nostaa palkkiota.

– Raadollisesti joudun joskus toteamaan, että samanlaiset dokumentaatio-säännökset koskevat myös kilpailevia tilintarkastusyhteisöjä.

Rantalaisen mielestä tilintarkastajille tulisi sallia vain olennaisten asioiden todentaminen, mikä vähentäisi tarpeettomien dokumenttien tuottamista.

Omistamassaan konsernissa Rantalainen katsoo asioita myös taloushallinnon näkökulmasta.

– Taloushallintopalveluissa meidän pitää tuottaa asiakkaalle koko ajan lisäarvoa ja dokumentaatiota, joka hyödyttää juuri hänen liiketoimintaansa. Välillä tuntuu turhautavalta tuottaa valtavasti aineistoa vain tilintarkastusta varten.

Myös Antti Rantalainen kannattaa lämpimästi hanketta, jossa Pohjoismaiden tilintarkastusjärjestöt miettivät erillisen standardin kehittämistä ei-listattujen pk-yritysten tilintarkastukseen.

Rantalaisen mielestä ISA-standardit edellyttävät paljon yksityiskohtaista dokumentaatiota, josta ei ole pk-yrityksille käytännön hyötyä.

– Ymmärrän hyvin, että tällaista sääntelyä ja valvontaa tarvitaan osakkeita ja arvopapereita markkinoille tarjoavien merkittävien yhtiöiden kohdalla. Tilanne on aivan erilainen pienissä yrityksissä, jossa tilintarkastusta tehdään lähinnä rahoittajien tarpeisiin.

Uudessa EU-sääntelyssä jäsenmaille on annettu hieman kansallista liikkumavaraa soveltaa EU-säännöksiä kansalliseen lainsäädäntöön. Rantalaisen mielestä etenkin pieniä yrityksiä koskevissa asioissa Suomen tulee käyttää kaikki joustovara.

– Ei voi olla niin, että haluamme itse ehdoin tahdoin heikentää omaa tuottavuuttamme liialla sääntelyllä.

Yksisilmäisyyttä pitää varoa

– **TILINTARKASTAJAN** tärkein ominaisuus on tuntea kaikki vaihtoehtoiset esitystavat, olipa sitten kyse tilinpäätökseen tai muihin tilintarkastukseen liittyvistä töistä, sanoo Tilipalvelu Sirpa Koponen Oy:n omistaja, HTM **Sirpa Koponen**.

Hän korostaa, että tilintarkastusta ja kirjanpitoa koskevien lakiuudistusten jälkeenkin tilintarkastajalle jää vaihtoehtoisia tapoja toimia.

– Yksisilmäisyys on asia, jonka haluaisin pois tilintarkastusalalta.

Koponen harmittelee, että uuden sääntelyn aiheuttama lisätyö vie aikaa varsinaiselta tilintarkastukselta.

– Sääntelyn kiristyminen on vaikuttanut paljon tilintarkastajan työhön viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana. Kaikenlainen raportointi kasvaa kovaa vauhtia.

Kuopiossa toimivan Tilipalvelu Sirpa Koposen liikevaihdosta valtaosa tulee taloushallinnon palveluista. 15 työntekijästä HTM-tilintarkastajia on kaksi. Asiakkaille on tarjolla myös muun muassa verotukseen ja yritysjärjestelyihin liittyviä palveluja.

– Jako pysyy jatkossakin ennalleen. Tilintarkastuspuolella isoin haaste on kausiluonteisuus. Pk-sektorilla työ saantuu helmi–toukokuulle.

Koposen asiakaskunta koostuu pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Hänestä on kannatettavaa, että pohjoismaiset tilintarkastusjärjestöt suunnittelevat eilistattujen pk-yritysten tilintarkastukseen kevennettyä standardia.

– Toisaalta kaikkea ei voi laittaa standardien syyksi. Esimerkiksi ISA-standardien perusteluissa sanotaan, että tilintarkastajien tulisi käyttää ammatillista harkintaa työtä tehdessään. Standarditkin sallivat maalaisjärjen käytön.

Uusi EU-sääntely vaikuttaa myös Koposen asiakaskuntaan, vaikka suurin osa uudesta sääntelystä koskeekin yleisen edun kannalta merkittävien PIE-yhteisöjen tilintarkastusta.

SIRPA KOPONEN

KUVA: VEIKKO SOMERPURO

Direktiivi edellyttää esimerkiksi tilintarkastajan raportoinnin laajentamista siten, että yhteisön toimintaan liittyvistä epävarmuustekijöistä tulisi tilintarkastuskertomukseen erillinen selvitys.

– Toiminnan jatkuvuuden arviointi on jo nyt tilintarkastuksen pääasiallista, vaikka siitä ei olekaan raportoitu. Jos erillinen selvitys jatkossa vaaditaan, se voi olla yrityksen ulkopuoliselle tilintarkastuskertomuksen käyttäjälle kullannarvoista tietoa.

Koposen mielestä olisi hyvä, jos tilintarkastuskertomus kehittyisi jatkossa informatiivisempaan suuntaan.

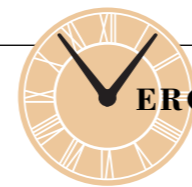
– Tilintarkastuskertomus ei nykyisellään kerro kovinkaan paljon lukijalle.

Myös valmisteilla olevat muutokset kirjanpitolakiin parantavat Koposen mielestä yrityksistä saatavaa informaatiota. Ne muun muassa selkeyttävät pienten yritysten taloudellisia raportointikäytäntöjä.

– Liitetietovaatimukset lievenevät. Niin sanotun nollatiedon määrä vähenee, kun liitetiedoista jäävät jäljelle tärkeimmät. Muutos yhtenäistää ja tekee tilinpäätöksistä entistä vertailukelpoisempia.

Uudistus on Koposen mielestä hyvä asia myös tilinpäätöstietojen varmuuden kannalta.

– Yhtenäisyys johtaa siihen, että varmuudessa kiinnitetään huomiota tärkeimpiin asioihin eli vastuita ja vakuuksia koskeviin liitetietoihin.

Veroideroita pukkaa

Suomella ei mene nyt hyvin. Julkisen talouden ylijäämät ovat talouskriisin vuosiin kääntyneet tuntuviiksi alijäämiksi. Kuluva vaalikaudella valitettavaa on ollut nimenomaan se, että julkisen talouden velkaongelmaa on hoidettu verotusta kiristämällä. Veronkiristysten seurauksena Suomen bruttoveroaste on noussut jo 45 prosenttiin ja se on EU:n neljänneksi korkein.

Suomea korkeampi veroaste on Tanskan lisäksi ainoastaan Belgiassa ja Ranskassa. Jotain hyvääkin on saatu aikaiseksi. Kataisen hallituksen merkittävin päätös oli yhteisöverokannan alentaminen 20 prosenttiin. Toimenpide vaikuttaa myönteisesti investointeihin ja edistää talouskasvua. Positiiviset vaikutukset näkyvät kuitenkin vasta muutamien vuosien viiveellä.

Puolueiden vaaliohjelmien valmistelu on täydessä käynnissä ja on mielenkiintoista nähdä, sisältyykö ohjelmiin uusia veroavauksia. Jonkin verran julkistakin keskustelua on käyty parista verorakenteen uudistamishdotuksesta. Eriyisesti yrittäjäpiireissä on kiinnostuttu eteläisen naapurimme Viron verojärjestelmästä. Olisiko Viron veromallista Suomen pelastajaksi?

Viron veromalli olisi varsin raju muutos verojärjestelmäämme. Mallin perusidea on se, että yrityksen jakamattomia voittoja ei veroteta ja jaettu voitto verotetaan vain yhtiötasolla. Saajalle osingot ovat verovapaita. Malliin siirtymistä on perusteltu sillä, että se kannustaisi investointeihin ja tukisi talouskasvua. Tämä perustuu kuitenkin vain mutu-arvioon.

Viron verojärjestelmään siirtymisen taloudellisia vaikutuksia selvitetään elinkeinoelämän järjestöjen (EK, KKK, PL ja SY) Oxford Economicsilta keväällä tilaamassa selvityksessä. Selvityksen johtopäätösten mukaan Viron yritysveromallin positiiviset vaikutukset olisivat Suomessa varsin vaatimattomat. Lisäksi järjestelmään siirtyminen tekisi vähintään mil-

jardiluokan loven yhteisöveron tuottoon. Se on tässä taloudellisessa tilanteessa yksinkertaisesti liikaa.

Viron veromallin olennainen osa on tasaveromalli myös ansiotuloissa. Pelkkä yritysverojärjestelmän muuttaminen ei toisi kaikkia Viron verojärjestelmän hyötyjä. Nykyinen tulojen verottamiseen perustuva yritysverotuksemme ei ole huono. Jos on tuloja, on myös veronmaksukykyä. Verotuksen taso on vain säilytettävä kilpailukykyisenä. Koko verojärjestelmän muuttaminen Viron kaltaiseksi olisi vallitsevassa talustilanteessa käytännössä mahdotonta. Aidan takana ruoho ei aina ole vihreämpää.

Toisen varsin mielenkiintoisen voitonjaon verotuksen uudistamismallin esitteli OTT **Janne Juusela** EVA:n tilaisuudessa marraskuussa. Juuselan hahmottelemassa veromallissa osingoista 50 prosenttia olisi veronalaista riippumatta siitä, onko kyse listayhtiön vai listaamattoman yhtiön jakamasta osingosta. Osinkoverotuksen taso ei enää perustuisi yhtiön nettovarallisuuteen. Kun pääomaverokanta olisi 30 prosenttia ja yhteisöverokanta 20 prosenttia, muodostuisi voitonjaon kokonaisverorasitukseksi kaikissa tilanteissa 32 prosenttia.

Juuselan mallissa on ideaa. Monimutkaisesta osinkoverotuksesta päästäisiin eroon ja osinkotuloa kohdeltaisiin yhdenmukaisesti riippumatta yrityksen liiketoiminnan luonteesta tai varallisuusasemasta. Eniten mallista hyötyisivät yritykset, joiden toiminta nojaa osaamispäömaan ja palveluihin.

Kun pörssiyritysten osinkoverotus lievenisi, malli kannustaisi myös sijoittamiseen ja arvopaperisääntämiseen. Lisäksi malli poistaisi listautumiskynnyksen, kun kaikkien osakeyhtiöiden verokohtelu olisi samanlainen. Jonkin verran menetäisivät ne omistajayrittäjät, jotka ovat voineet hyödyntää nykyistä yrittäjähuojennusta täysimääräisesti.

Keväällä sitten nähdään, lähtevätkö uudet veromallit lentoon. □

TERO HONKAVAARA

Ilmoitusvelvollisuus säännösrikkomuksista

Hallinnon tarkastuksen painoarvo osana tilintarkastusta kasvaa, mikäli laki säännösrikkomuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta astuu voimaan 1.1.2015.

ANNE KULLA

TÄTÄ ARTIKKELIA kirjoitettaessa eduskunnan käsittelyssä on lakiehdotus, joka koskee tilintarkastajan velvollisuutta raportoida yhteisöjen säännösrikkomuksista viranomaiselle. Ehdotuksen taustalla on kansallinen pyrkimys estää harmaata taloutta.

Hanke sai tukea EU:n tilintarkastusasetuksesta (2014/537/EU), johon kirjattiin säännösrikkomuksia koskeva velvoite (7 artikla). EU:n tasolla katsottiin riittäväksi asettaa ilmoitusvelvollisuus tilintarkastajalle yleisen edun kannalta merkittävässä yhteisöissä. Suomessa Työ- ja elinkeinoministeriö on ehdottanut tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudelle tiukempaa vaatimusta ja nopeampaa voimaantuloa kuin EU:n tilintarkastusasetus edellyttää.

Velvollisuus koskisi kaikkia yhteisöjä

Suomessa tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin muuttamalla tilintarkastuslakia. Sitä koskeva esitys (HE 212/2014) annettiin eduskunnalle 23.10.2014 ja muutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015. Siirtymäsäännöksen mukaan tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus koskisi niiden tilikausien tilintarkastusta, jotka alkavat lain voimaantullessa tai sen jälkeen. Käytännössä uusi vaatimus koskisi siten niiden tilikausien tilintarkastusta, jotka alkavat joulukuun 2014 jälkeen.

Muutosesityksen pääasiallinen sisältö on se, että tilintarkastajalle säädettäisiin velvoite ilmoittaa tilintarkastuksen aikana ilmenneistä säännöstenvastaisuuksista tarkastuksen kohteena olevalle yhteisölle. Mikäli yhteisö ei ilmoituksen takia ryhtyisi toimiin, olisi tilintarkastajalla velvollisuus tehdä ilmoitus viranomaiselle. Raportointi tapahtuisi siten ensisijaisesti johdolle, mihin liittyvä velvoite olisi myös laajempi kuin raportointi viranomaiselle.

EU:n tilintarkastusasetuksesta poiketen tilintarkastuslain muutosesityksessä ilmoitusvelvollisuus ulotettaisiin koskemaan kaikkia tilintarkastuksia. Ilmoitusvelvollisuus koskisi yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastuksen lisäksi muut tilintarkastet-

tavat yhteisöt kuten myös tilintarkastuspakon kokorajojen alle jäävät vapaaehtoisesti tilintarkastettavat yhteisöt.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluva tilintarkastustyö sisältäisi paitsi varsinaisen lakisääteisen tilintarkastuksen myös tilintarkastajalle muualla laissa tai asetuksessa säädetyt tehtävät kuten osakeyhtiölain mukaan annettavat lausunnot. Niitä annettaessa ilmoitusvelvollisuuden eri vaiheita ja toteuttamistapoja voi olla käytännössä hankalampi hahmottaa kuin varsinaisessa lakisääteisessä tilintarkastuksessa.

Raportointivelvoite ei kata tilintarkastajan muita sopimusperusteisia toimiksiantoja kuin ei myöskään tilintarkastusyhteisöjen tarjoamia neuvontapalveluita.

Ilmoitusvelvollisuuden suhde hyvään tilintarkastustapaan

Uudesta velvoitteesta huolimatta tilintarkastuksen laajuutta ei ole ollut ehdotuksella tarkoitus muuttaa (HE 212/2014, s. 9):

”Ehdotetulla ilmoitusvelvollisuudella ei muuteta tilintarkastajan päätehtävänä olevan tarkastuksen suunnittelua, laajuutta tai raportointia vaan ehdotuksessa säädettäisiin siitä, miten tilintarkastajan tulee menetellä, kun tilintarkastaja on tilintarkastuksen aikana havainnut seikkoja, joiden perusteella ti-

KUVA: MVphotostock

lintarkastaja epäilee säännösten tai määräysten vastaista menettelyä.”

Säännösten rikkominen linkittyy nykyisessä tilintarkastusprosessissa hallinnon tarkastukseen (TTL 11 §) sekä kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaiseen hyvään tilintarkastustapaan ja erityisesti sen väärinkäytösten huomioon ottamista koskeviin kohtiin (ISA 240) sekä kommunikointisäännöksiin (ISA 260, 265). Hallinnon tarkastusta ilmentää tilintarkastajan huomautusvelvollisuus (TTL 15 §):

”Tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, jos yhtei-

sön tai säätiön yhtiömies, hallituksen, hallintoneuvoston tai vastaavan toimielimen jäsen, puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja taikka toimitusjohtaja tai muu vastuuvollinen on rikkonut yhteisöä tai säätiötä koskevaa lakia taikka yhteisön tai säätiön yhtiöjärjestyksestä, yhtiösopimusta tai sääntöjä.” (TTL 15.4 2)

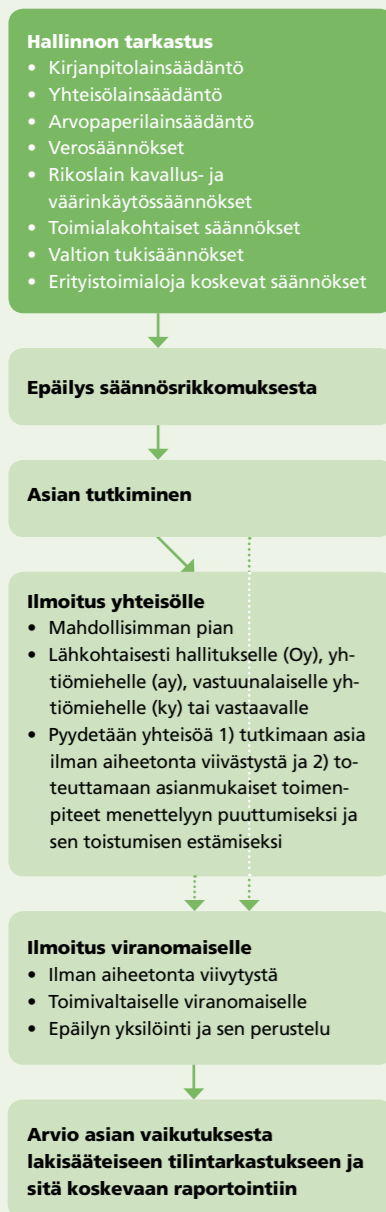
Hallinnon tarkastusta koskevien esitöiden mukaan tyhjentävää luetteloa valvottavien säännösten soveltamisalasta ei voida määrittää, mutta tilintarkastajan tulisi valvoa ainakin kirjanpito- ja arvopaperimarkkinalainsäädännön, verosäännösten ja rikoslain kavallusta

koskevien säännösten noudattamista samoin kuin mahdollisia toimialakohdattaisia säännöksiä (HE 194/2006, s. 40).

Hallinnon tarkastuksen ja ilmoitusvelvollisuuden suhde

Jos hallinnon tarkastuksen laajuutta vertaa ilmoitusvelvollisuutta koskevaan ehdotukseen, on jälkimmäisessä mainittu myös väärinkäytöksiä normittavat rikoslain talousrikossäännökset sekä valtion tukia koskevat säännökset (HE 212/2014, s. 14).

Hallinnon tarkastusta koskeva henkilöllinen ulottuvuus kattaa yhteisölain →

Kuva 1. Yhteenveto tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuudesta

perusteella määräytyvät vastuuvolliset. Osakeyhtiöissä kyseessä ovat hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja. Välikäsitteellisesti heille voi syntyä vastuu kuitenkin myös muiden tekemistä säännösrikkomuksista, jos niiden perusteella johdon arvioidaan laiminlyöneen lakisääteisiä tehtäviä.

Ilmoitusvelvollisuutta koskevassa esityksessä arvioinnin soveltamisala onkin ulotettu vastuuvollisten lisäksi

myös tosiasiallista päätösvaltaa käyttäviin ja työntekijöihin, mutta mainittu on myös toimeksiannon saaja kuten ulkopuolinen kirjanpitäjä tai asiamies (HE 212/2014, s. 14-15).

Olenaisuusperiaate on tunnistettu sekä hallinnon tarkastusta että ilmoitusvelvollisuutta koskevassa esityksessä. Tilintarkastuksen suorittamiseen liittyvästä olenaisuusperiaatteesta on katsottu seuraavan, ettei vähäisestä säännöksen rikkomisesta aiheudu hallinnon tarkastuksen huomautusvelvollisuutta (HE 194/2006, s. 40).

Esimerkkinä on todettu myöhemmin oikaistu rekisteri-ilmoituksen laiminlyöminen. Syksyn 2014 esityksessä vastaava olenaisuusperiaate on todettu viittaamalla vähäpätöisenä pidettävään rikkomukseen, josta ei ole katsottu syntyvän ilmoitusvelvollisuutta johdolle.

Epäilystä raportointiin

Raportointivelvoite yhteisölle syntyy, kun tilintarkastaja epäilee säännöstä tai määräystä rikotaan. Havainto voi tapahtua tilikauden aikana tai tilikauden päättyessä ja siitä on ilmoitettava mahdollisimman pian epäilyn ilmenemisen jälkeen. Uudistuksella ei ole tarkoitettu muutettavan tilintarkastajan aikaisempaa raportointikäytäntöä, joten vaihtoehdot tavat esittää ilmoitus vastaavat tilintarkastajan nykyisiä raportointitapoja: tilintarkastuskertomus (TTL 15 §), tilintarkastuspöytäkirja (TTL 16 §) tai muu kirjallinen muistio (ISA 260, 265).

Säännösrikkomuksen asiallinen merkitys huomioon ottaen useimmin kyseeseen tulee tilintarkastuspöytäkirja, joka voidaan antaa jo tilikauden aikana asian havaitsemisen ja tutkimisen jälkeen. Tilintarkastuspöytäkirjan käyttämistä puoltaa myös se, että pöytäkirja suunnataan vastuuvollisille, mikä vastaa ilmoitusvelvollisuutta koskevan esityksen mukaista ilmoituksen vastaanottajaa.

Tilintarkastuspöytäkirjan lisäksi on arvioitava rikkomuksen, ilmoituksen ja sitä seuraavien vaiheiden vaikutus tilintarkastuskertomuksen huomautus-kapaleeseen.

Ehdotettavat toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi

Ilmoittaessaan ilmenneistä epäilyistä yhteisölle tulee tilintarkastajan pyytää tarkastuksen kohdetta ilman aiheutonta viivästystä tutkimaan asia ja toteuttamaan asianmukaiset toimenpiteet menettelyyn puuttumiseksi ja sen toistumisen estämiseksi. Asianmukaisia toimenpiteitä olisivat moitittavan menettelyn keskeyttäminen, sen oikaiseminen ja vaikutusten poistaminen.

Esimerkkeinä on todettu muun muassa kirjanpidon oikaiseminen, oikeusprosessin aloittaminen tai vahingoista neuvottelemine. Toimenpiteiden asianmukaisuuden arvioinnissa voitaisiin huomioida menettelyn vakavuus ja laajuus, vahingon määrä, epäillyn asema sekä merkitys yhteisölle ja sidosryhmille.

Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle rajatut asiat

Tilintarkastajan velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle riippuu paitsi johdon toimenpiteiden riittävydestä myös säännösrikkomuksen luonteesta. Vähäiset asiat on rajattu ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Tällaisiksi on katsottu esimerkiksi tilinpäätöksen laatimisajan laiminlyönti ja vähäiset puutteet tilinpäätöksessä. Ilmoitusvelvollisuuteen johtavalla säännösrikkomukselta edellytetään myös sitä, että kyseisten säännösten noudattamista valvotaan viranomaistoimin ja toimivaltainen viranomaislainen on suomalainen.

Viranomaisilmoitukselle ei määräaika

Eräs lakiesityksessä avoimeksi jäävä asia on viranomaisilmoituksen ajoitus. Tilintarkastajan ilmoitus yhteisölle tulee tapahtua mahdollisimman pian ja yhteisön on ryhdyttävä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi ilman aiheutonta viivytystä. Sen enempää ehdotus ei sisällä mainintoja ilmoituksen ajoittamisesta toisin kuin Ruotsissa, missä tilintarkastajan tulee lain mukaan ilmoittaa säännösrikkomuksesta

syöttäjälle neljän viikon kuluttua siitä, kun yhtiön johdolle on kerrottu havainnoista.

Lienee riittävää, että tilintarkastaja tutkii johdon suorittamia toimenpiteitä ja arvioi viranomaisilmoituksen tarpeellisuutta hyvän tilintarkastustavan mukaisen tavanomaisen tilintarkastusprosessin edetessä, koska Suomessa ei ole määritelty vastaavaa määräaikaakaan eikä tilintarkastuksen sisältöä ole ehdotuksella tarkoitettu muuttamaan.

Pienten yhteisöjen tilintarkastuksessa ilmoitusprosessin eteneminen saattaa tarkoittaa verrattain pitkääkin aikaa. Ilmoitus tulee tehdä toimintaa valvovalle viranomaiselle (mm. veroviranomainen) ja ilmoituksessa tulee yksilöidä epäily ja sen perusteet, mikäli ilmoitus viranomaiselle osoitetaan aiheelliseksi.

Huomio hallinnon tarkastukseen

Ilmoitusvelvollisuuden myötä tilintarkastus ei muutu, mutta tilintarkastajan kokonaistaakkaa ei ainakaan kevenee. Lisäksi riskinä on, että tilintarkastajan mahdollisuus avoimeen vuoropuheluun johdon kanssa heikkenee. Muutos korostaisi tilintarkastajan ammatillisen skeptisyyden vaatimusta ja sen myötä epäkohtia olisi kyettävä tunnistamaan, niiden taustoja olisi oltava mahdollisuus selvittää ja epäilyksistä olisi rohkaistuttava raportoimaan tarvittaessa aina viranomaiselle asti.

Tilintarkastajan tehtävänä ei olisi muutoksen jälkeenkään toimia poliisina eikä tuomarina, mutta tilintarkastukseen liittyvä hallinnon tarkastus olisi suoritettava aiempaa suuremmalla painoarvolla. □

KTM, OTM Anne Kulla toimii KPMG Oy Ab:ssä KHT-tilintarkastajana.

BALANSSI

Ilmoita 20.2.2015
ilmestyvässä
Balanssi-lehdessä!

Kysy tarjouksista ja
toistoalennuksista osoitteessa:
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme
www.balanssilehti.fi
löydät päivitettyä tietoa Balanssi-
lehdessä ja ilmoittelusta.

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

Richard Chambers jälleen corporate governance -vaikuttajien kärkikastissa

KUVA: AKI RASK

SUOMESSA reilu vuosi sitten vierailut sisäisten tarkastajien kansainvälisen kattojärjestö IIA Globalin toimitusjohtaja **Richard F. Chambers** on jälleen saanut tunnustusta ansiois-

taan hyvän hallinnon ja omistajaohjauksen edistäjänä. Amerikkalainen NACD-järjestö (National Association of Corporate Directors' Directorship) nosti jo toisena peräkkäisenä vuotena Chambersin roo merkittävimmän corporate governance -vaikuttajan joukkoon.

Myös amerikkalainen laskentatoimen lehti Accounting Today noteerasi Richard Chambersin elämäntyön ja saavutukset listaamalla hänet kolmatta kertaa peräkkäin USA:n roo vaikutusvaltaisimman laskentatoimen vaikuttajan joukkoon. Listalle pääsivät mm. USA:n tilintarkastajajärjestö AICPA:n toimitusjohtaja ja puheenjohtaja **Barry Melancon** ja SEC:n puheenjohtaja **Mary Jo White**.

– Otan nämä tunnustukset vastaan ylpeänä IIA Globalin ja eri puolilla maailmaa toimivien 180 000 jäsenemme puolesta, Chambers iloitsi.

Tilintarkastajayhdistykselle uusi hallitus ja puheenjohtajisto

HUHTIKUUSSA toimintansa aloittanut uusi tilintarkastajayhdistys valitsi 21.11.2014 Helsingissä pidetyssä vuosikokouksessa uuden hallituksen ja puheenjohtajiston. KHT **Eija Niemi-Nikkola** Helsingistä valittiin KHT-yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi ja KHT **Petri Kettunen** Turusta uudeksi varapuheenjohtajaksi ja KHT **Alpo Salosen** jatkaessa toisena varapuheenjohtajana.

Tilintarkastajayhdistyksen hallituksen uusiksi jäseniksi valittiin HTM

Jukka Anttila Rovaniemeltä, HTM **Tuula Mahlberg** Salosta ja KHT **Marika Nevalainen** Helsingistä. KHT:t **Mirja Juusela** Tampereelta ja **Maria Grönroos** Helsingistä jatkavat hallituksessa vanhoina jäseninä.

KUVA: JARI HÄRKÖNEN

Puheenjohtaja
Eija Niemi-Nikkola

UUTUUS!

SÄÄTIÖN TOIMINTA JA TALOUS – SÄÄTIÖLAKI KÄYTÄNNÖSSÄ

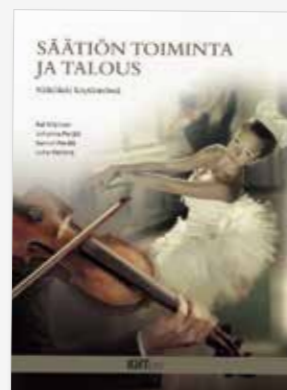
Kai Kilpinen • Johanna Perälä • Samuli Perälä • Juha Viertola

Säätiölain asiantuntijoiden laatima ajankohtainen teos säätiölain muutoksista ja niiden vaikutuksista säätiöiden toimintaan. Kirjassa käydään läpi käytännönläheisesti esimerkkien avulla mm. säätiöiden hallintoa, raportointia, rakennejärjestelyjä ja valvontaa.

Kirja tai e-kirja 76,50 €

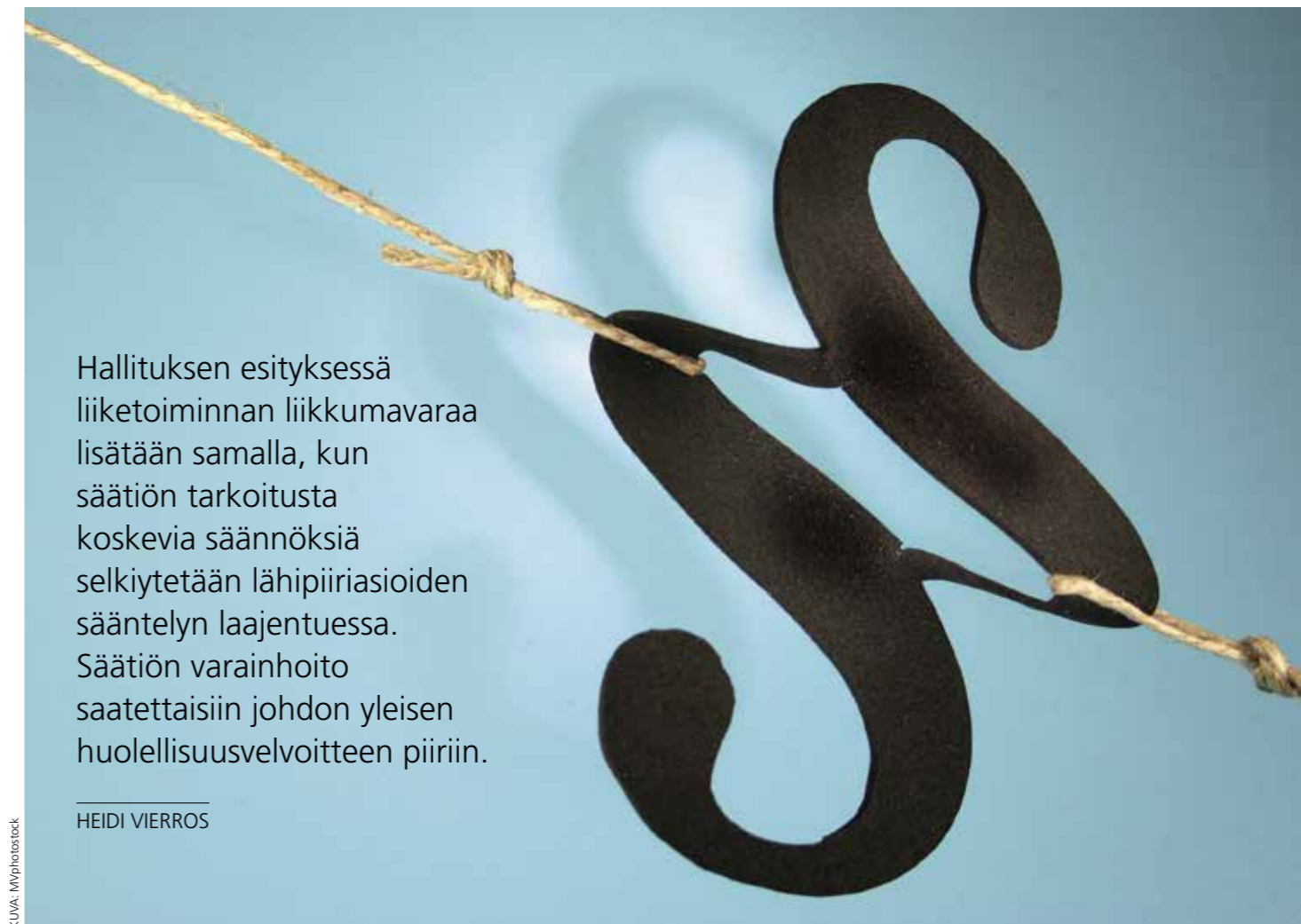
Lisätiedot ja tilaukset
khtmedia.fi/julkaisut

Tilaukset myös:
kustannus@kht.fi
puh. 09 7552 2020

KHT-MEDIA

Säätiölain uudistus loppusuoralla

KUVA: MYPHOTOStock

Hallituksen esityksessä liiketoiminnan liikkumavaraa lisätään samalla, kun säätiön tarkoitusta koskevia säännöksiä selkiytetään lähipiiriasioiden sääntelyn laajentuessa. Säätiön varainhoito saatettaisiin johdon yleisen huolellisuusvelvoitteen piiriin.

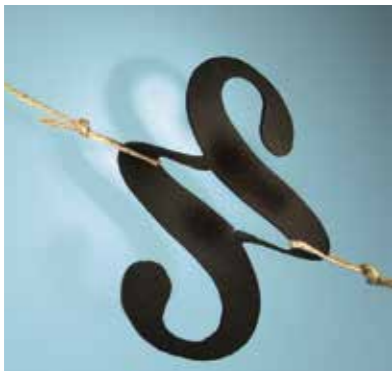
HEIDI VIERROS

SÄÄTIÖLAIN kokonaisuudistus astui askeleen eteenpäin, kun syyskuun lopulla julkaistiin hallituksen esitys uudeksi säätiölaiksi. Luonnos hallituksen esitykseksi oli tätä ennen useamman kuukauden oikeusministeriön sivuilla luettavissa.

Nyt julkaistu lopullinen esitys ei sinänsä poikkea kovinkaan paljo alkuperäisestä luonnoksesta. Konkreettisenä muutoksena oli lähinnä, että hallintoneuvoston jäsenten minimimäärä oli laskettu kolmeen aikaisemmas- ta viidestä.

Liiketoiminnalle lisää liikkumavaraa

Viimeisimmän tiedon mukaan PRH ehdottaa, että laki astuisi voimaan aikaisintaan 1.10.2015. Nähtäväksi jää, voivatko tulevat eduskuntavaalit vielä muuttaa suunnitellun aikataulun. →

Uudistuksessa tavoitteena on, että lakimuutosten myötä mahdollistetaan säätiöiden nykyistä tehokkaampi, ennakoivampi ja joustavampi toiminta sekä kevennetään hallinnollista taakkaa.

Lisäksi pyritään lisäämään toiminnan avoimuutta. Periaatteellisesti merkittäviä muutoksia nykylakiin verrattuna ovat säätiön perustajan aseman vahvistaminen sekä säätiölle sallitun liiketoiminnan laajentaminen muuhunkin liiketoimintaan kuin vain suoraan säätiön varsinaiseen toimintaan liittyvään toimialaan. Samalla kun liiketoiminnan liikkumavaraa on lisätty, on uudessa laissa toisaalta tarkennettu säätiön tarkoitusta koskevia säännöksiä.

Eräänä tavoitteena on säätiölainsäädännön yhdenmukaistaminen muun yhteisöläinsäädännön kanssa ja niinpä uutta säätiölakia kirjoitettaessa onkin varsin paljon mallia otettu osakeyhtiölaista, niin yllättävältä kuin se säätiön kohdalla saattaakin kuulostaa. Tavoitteena on ollut, että eri yhteisölaite olisi kirjoitettu mahdollisimman pitkälle samaa rakennetta ja logiikkaa noudattaen, jolloin yksittäisen yhteisölain tulkintaan voidaan hakea tukea siitä, miten jotakin toista yhteisölakia on tulkittu.

Säätiön keskeiset toimintaperiaatteet ja lähipiiri

Säätiön toiminnan tarkoituksen on oltava hyödyllinen ja säätiön on joko tuettava tai itse harjoitettava toiminnan tarkoitusta edistävää toimintaa. Säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan

harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen lähipiiriin kuuluvalle.

Voimassa oleva laki on mahdollistanut taloudellisen edun tuottamisen lähipiiriin kuuluvalle, esimerkiksi säätiön perustajalle, ei-pääasiallisessa määrin. Siirtymäsäännöksen mukaisesti tällaisten, ennen uuden lain voimaantuloa perustettujen säätiöiden tulee muuttaa sääntöjensä ja toimintaansa vuoteen 2035 mennessä.

Lakiehdotuksessa määritellään lähipiiri, jolle ei voida tuottaa erityistä taloudellista etua seuraavasti:

- 1) säätiön perustaja ja säätiössä määräysvaltaa käyttävä ihminen, yhteisö ja säätiö sekä näiden tai säätiön täytyhteisö ja -säätiö
- 2) säätiön ja edellä 1-kohdassa tarkoitetun yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja tämän sijainen, vastuunalainen yhtiömies ja tilintarkastaja
- 3) säätiön asiamies ja muu henkilö, joka osallistuu säätiön johtamiseen
- 4) edellä 1–3 kohdassa tarkoitetun ihmisen perheenjäsen
- 5) edellä 1–3 kohdassa tarkoitetun ihmisen muu lähisukulainen sekä
- 6) edellä 1–5 kohdassa tarkoitetun ihmisen tai yhdessä toimivien ihmisten määräysvallassa oleva yhteisö ja säätiö.

Lähipiirin laajaa määritelmää kritisoitu

Perheenjäsenellä tarkoitetaan aviopuolisoa ja avopuolisoa, omaa ja puolison lasta ja tämän jälkeläistä sekä omaa ja puolison vanhempaa, isovanhempaa ja tämän vanhempaa. Muulla lähisukulaisella tarkoitetaan 1 momentin 1–3 kohdassa tai 3 momentissa tarkoitetun ihmisen sisarusta ja sisar- ja velipuolta, tämän aviopuolisoa ja avopuolisoa sekä näiden lasta ja lapsen jälkeläistä, vanhempaa ja isovanhempaa.

Lainvalmistelutyön aikana tätä varsin laajaa lähipiirin määritelmää on jonkin verran kritisoitu. Esimerkiksi 5-kohdan tarkoittama lähipiiriläinen voi olla

vaikkapa säätiön hallituksen jäsenen velipuolen avopuolison isoäiti.

Lakiehdotukseen ei sisälly lähipiirirekisterin ylläpitovelvoitetta. Tämä huomioon ottaen jääkin nähtäväksi, kuinka säätiön johto ja hallitus sekä myös tilintarkastaja voivat varmistua siitä, ettei lähipiiririkkomuksia pääse syntymään.

Lähipiirikäsite liittyy myös säätiön toimintakertomuksen kasvaviin sisältövaatimuksiin, joita käsitellään tarkemmin sivuilla 42–43. On kuitenkin hyvä huomata, että toimintakertomuksessa ilmoitettavien tietojen osalta lähipiirin käsite on suppeampi kuin sivuilla 42–43 selostettu, koska 5-kohdassa tarkoitettuja muita lähisukulaisia ei silloin luetta lähipiiriin.

Edelleen on siis sallittua, että apurahasäätiö myöntää apurahaa esim. hallituksen jäsenen lapselle, kunhan apurahan saamisen perusteet ovat kunnossa ja ao. hallituksen jäsen jäävää itsensä apurahapäätöksen teosta. Utta on se, että toimintakertomuksessa tulee kertoa tämä lähipiiriläiselle myönnetty apuraha.

Perustaminen ja peruspääoma

Uuden säätiön perustamista on tarkoitus helpottaa ja perustamisaikaa lyhentää sikäli, että kaksivaiheisesta lupamenettelystä luovutaan ja siirrytään ilmoitusmenettelyyn kuten esimerkiksi osakeyhtiötä perustettaessa. Perustaminen tapahtuu perustamiskirjalla, joka sisältää lain määräämät tiedot ja jonka kaikki perustajat allekirjoittavat.

Säätiön minimiperuspääoma nousee nykyisestä 25 000 eurosta 50 000 euroon. Perustettavalla säätiöllä tulee jatkossa olla toimintasuunnitelma, talousarvio sekä rahoitussuunnitelma kolmelle ensimmäiselle vuodelle. Tällä halutaan varmistaa, että säätiön johdolla on heti alusta lähtien riittävä näkemys siitä, kuinka säätiö lähtee toteuttamaan olemassaolon tarkoitustaan käytettävissä olevin resurssein.

Utta on lisäksi se, että säätiön perustajalla on oikeus pitää säätiölle perustamisen yhteydessä luovutta-

maansa varallisuuteen oikeuksia. Tällaisia oikeuksia voi olla luonnollisella henkilöllä koko eliniän ajan ja yhteisö/säätiö-perustajalla enintään kymmenen vuoden ajan. Perustajan halutessa varata itselleen em. oikeuksia on ne kirjattava perustettavan säätiön sääntöihin ennen säätiön rekisteröimistä, sillä rekisteröinnin jälkeen tämä ei enää ole mahdollista.

Varainhoito, liiketoiminta ja sijoitustoiminta

Lakiehdotuksessa painotetaan, että säätiön varainhoidon tulee olla suunnitelmallista. Varainhoidolla tarkoitetaan kaikkea varainkäyttöä, niin varsinaista toimintaa kuin myös sijoitustoimintaa ja liiketoimintaa. Lakiehdotuksen mukaan säätiö voi suoraan lain nojalla harjoittaa vain sen säännöissä määrättyihin toimintamuotoihin välittömästi liittyvää liiketoimintaa.

Tästä esimerkkinä vaikkapa lääketieteellistä tutkimusta edistävä säätiö, joka harjoittaa terveydenhuoltoon liittyvää liiketoimintaa. Utta on se, että ehdotuksen mukaan säätiö voi jatkossa harjoittaa myös muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi, mutta tällöin asiasta täytyy mainita säännöissä.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että mikäli säätiön säännöissä on näin mainittu, niin em. lääketieteellinen säätiö voi perustaa vaikka hotellin tai polkupyöräkorjaamon, kunhan tästä toiminnasta kertyvä voitto käytetään säätiön tarkoituksen toteuttamiseen.

Liiketoiminta- ja sijoitussuunnitelmia ei vaadita

Sanomattakin on selvää, että tällöin liiketoiminnan tulee olla keskimäärin voitollista, koska sitä harjoitetaan pelkästään säätiön varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Alkuperäisessä säätiölaki-työryhmän ehdotuksessa oli maininta, että säätiön tulisi laatia liiketoimintasuunnitelma.

Työryhmämietinnön palautteissa nousi kuitenkin vahvasti esiin, että liiketoimintasuunnitelma on siinä määrin vaikeasti määriteltävä asiakirja, et-

tei ole tarkoituksenmukaista lakisääteisesti säätää sen laatimisesta.

Hallituksen esityksessä onkin katsottu, että tulevaan lakiin kirjattava johdon yleinen huolellisuusvelvoite kattaa asian eikä erillistä liiketoimintasuunnitelman laatimisvelvoitetta tarvita. Mitä laajempaa säätiön harjoittama liiketoiminta on sitä suunnitelmallisemmin huolellisesti toimivan hallituksen tulee sitä johtaa.

Lakiehdotuksen mukaan säätiö voi harjoittaa sijoitustoimintaa, ellei säännöissä toisin määrätä tai rajoiteta. Samoin kuin liiketoiminnan kohdalla ei laissa tulla edellyttämään erillistä sijoitussuunnitelmaa vaan asian katsotaan kuuluvan johdon yleisen huolellisuusvelvoitteen piiriin.

Laajamittaisen sijoitustoiminnan strategia

Sijoitustoiminnan ollessa vähänkin laajamittaisempaa tulee sen perustua suunnitelmalliseen sijoitusstrategiaan, jotta johdon huolellisuusvelvoitteen voidaan katsoa täyttyvän. Pienemmillä toimijoilla hallituksen huolellisuusvelvoite täyttyy esimerkiksi siten, että sijoituspäätökset kirjataan hallituksen pöytäkirjoihin.

Kaiken kaikkiaan sijoitustoiminnassa johdon huolellisuusvelvoite tarkoittaa asioiden hyvää dokumentointia parhaaksi katsotulla tavalla. Laisa todetaan, että liiketoiminnan tavoin myös sijoitustoiminta on mahdollista yhtiöittää.

Nykylain säännös säätiön varojen sijoittamisesta varmalli ja tuloa tuottavalla tavalla poistuu. Sanonnan ei katsottu olevan tarkoituksenmukainen, koska sijoitustoiminnan näkökulmasta käsitteet ”varma” ja ”tulota tuottava” ovat enemmän tai vähemmän toisensa pois sulkevia. Vastaavasti myöskään tilintarkastajan ei jatkossa enää tarvitse tilintarkastuskertomuksessa ottaa erikseen kantaa asiaan.

Säätiön hallinto

Säätiöoikeudellisen vastuun kantava johto ja sen tehtävät tullaan määrittä-

mään tulevassa laissa nykyistä tarkemmin. Hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksenteko, jäsenten oikeudet, velvollisuudet ja vastuut säännellään aikaisempaa yksityiskohtaisemmin. Laisa mm. mainitaan, että johdolla on vastuu siitä, ettei kiellettyjä lähipiirietuuksia anneta.

Utta on erityisesti se, että toimitusjohtajasta ehdotetaan tehtävän vastuullinen toimielin. Nykylain mukaan toimitusjohtaja on työsuhteessa oleva henkilökunnan jäsen, mutta jatkossa säätiössä voisi olla johtajasopimuksella työskentelevä säätiölaissa määritelty toimitusjohtaja samalla tavoin kuin esimerkiksi osakeyhtiössä.

Toimitusjohtaja-nimityksen käyttö

Päätettäessä valita säätiöön lain tarkoittama toimitusjohtaja on tästä oltava maininta säätiön säännöissä. Muutoin toimitusjohtajan nimittäminen ei ole mahdollista. Jatkossa toimitusjohtaja-nimitystä voidaan säätiössä käyttää vain säätiöläin tarkoittamasta toimitusjohtajasta. Säätiön johtajasta tulee käyttää muita nimikkeitä kuten toiminnanjohtaja, pääsihteeri, asiamies tms., jos säätiön sääntöihin ei sisälly mainintaa lain mukaisesta toimitusjohtajasta.

Muutosvaiheessa säätiö ei voi yksipuolisesti muuttaa työsuhteista ”asiamiestä” toimitusjohtajaksi vaan tähän tarvitaan ko. henkilön suostumus. Uuden säätiölain tarkoittama toimitusjohtaja huolehtii säätiön tarkoituksen toteuttamisesta sekä säätiön päivittäisestä hallinnosta.

Muutama vuosi sitten yhdistyslain osittaisuudistuksen yhteydessä yhdistyslaki-työryhmä teki samanlaisen ehdotuksen lakiin perustuvasta toimitusjohtajasta yhdistyksissä. Asia ei kuitenkaan saanut riittävää kannatusta eikä sitä otettu lopulliseen yhdistyslakiin. Säätiölain uudistuksessa ei vastaava vastustusta ole ilmennyt ja onkin todennäköistä, että toimitusjohtaja-toimielintä koskevat säädökset tulevat säätiölakiin.

Säätiöiden taloudelliseen raportointiin ja tilintarkastukseen ehdotettuja muutoksia

UUTTA SÄÄTIÖLAKIA koskevassa hallituksen esityksessä toimintakertomuksen sisältövaatimukset kasvavat lähipiiriä koskevissa asioissa. Jatkossa toimintakertomuksessa tulee kertoa mm. säätiön lähipiirille annetut avustukset ja muut osittain tai kokonaan vastikkeettomat taloudelliset edut. Lisäksi tulee kuvata kaikki lähipiirin kanssa käyty taloudelliset toimet sekä rahavirrat, jos tapahtuma on suuruudeltaan yli 20 000 euroa tai 5 % omasta pääomasta. Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että säätiön on annettava toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetietoina 5. luvun 2 ja 3 §:ssä säädetyt tiedot säätiön toiminnasta ja rahavirroista.

Toimintakertomuksessa on kerrottava, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, kuvattava säätiön konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset sekä ilmoitettava lähipiiriin liittyvät rahavirrat tilikaudella.

Mikäli säätiöllä on ollut toimintakertomuksessa ilmoitettavia lähipiiritapahtumia, tulee tapahtumista kertoa lähipiirisuhteen luonne, kuvaus toimesta tai taloudellisesta edusta sekä toimen tai taloudellisen edun raha-arvo. Lakiehdotuksessa todetaan erikseen, että myös tilintarkastuksessa on otettava huomioon edellä selostetut erityiset toimintakertomustiedot.

Kirjanpitosäännöstöä laajempi konsernitilinpäätösvelvoite

Lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka mukaan säätiön tulee jatkossa aina

laatia konsernitilinpäätös, jos sillä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa. Näin ollen konsernitilinpäätöksen laadintavelvollisuus tulisi olemaan selkeästi laajempi kuin mitä kirjanpitolaki sekä KILA:n konsernitilinpäätöstä koskeva yleisohje tällä hetkellä asiasta säätävät.

Niiden mukaisesti säätiöt ja yhdistykset ovat velvoitettuja laatimaan konsernitilinpäätöksen vain osallistuttaessa aktiivisesti liiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön toiminnan johtamiseen tai rahoittamiseen sekä ylitettäessä laissa määritellyn pienen konsernin kokoraja. Säätiölakiehdotuksen mukaan konsernisuhde ja sitä kautta konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus määritellään säätiöissä kirjanpitolain tarkoitaman määräysvallan mukaan eikä mitään minimikokorajoja ole.

Tämä tarkoittaisi käytännössä esimerkiksi sitä, että säätiö olisi jatkossa velvoitettu laatimaan konsernitilinpäätöksen, jos sillä on sijoitusomaisuudessaan enemmistöomisteisia kiinteistöyhtiöitä. Nykyisin tätä velvoitetta ei ole, koska kiinteistöyhtiöt eivät pääsääntöisesti ole liiketoimintaa harjoittavia yhtiöitä.

Määriteltäessä konsernisuhde määräysvallan mukaan voi myös tulla tilanteita, joissa säätiölle syntyy konsernisuhde toiseen säätiöön tai yhdistykseen sen vuoksi, että sillä on sääntöihin perustuva valta nimittää enemmistö toisen säätiön tai yhdistyksen hallitukseen, min-

kä seurauksena säätiö saa määräysvallan toisessa kirjanpitovelvollisessa.

Jatkossa voikin syntyä varsin erikoisia ja uusia konsernitilinpäätöksiä, jos tässä tapauksessa katsotaan olevan kyse säätiölain tarkoittamasta konsernista.

Ongelmallista säännösendotusta harkittava vielä

Lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka mukaan Kirjanpitolautakunnalla olisi oikeus antaa säätiölle hakemuksesta poikkeus säätiölaissa säädetyin konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuteen. Viimeisimpien keskustelujen valossa tämä säännös saattaa kuitenkin poistua lopullisesta laista, koska lähtökohtaisesti KILA antaa lausuntoja ja päätöksiä pelkästään kirjanpitolakiin ja -asetukseen liittyen, minkä vuoksi se ei voisi ottaa kantaa säätiölaissa määrättyyn konsernitilinpäätöksen laatimisvelvoitteeseen.

Toivottavaa on, että ennen lopullista säätiölain hyväksymistä vielä kertaalleen arvioitaisiin kriittisesti konsernitilinpäätöstä koskevan säännöksen tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta.

Tilintarkastukseen pakollinen rotaatio

Lakiehdotuksen mukaisesti säätiöllä tulee jatkossakin olla aina auktorisoitu tilintarkastaja eli KHT-, HTM- tai JHTT-tarkastaja. Näin ollen säätiöistä tulee Suomessa ainoa yhteisömuoto, jossa yhteisön koosta riippumatta tulee aina olla ammattitilintarkastaja.

Tilintarkastaja voidaan valita yhdelle tilikaudelle tai säätiön sääntöjen perusteella pidemmäksi määräajaksi tai jatkuvalla toimikaudella. Utta on se, että noteerattujen yhtiöiden tapaan jatkossa myös säätiöissä tilintarkastaja tulee vaihtaa seitsemän vuoden välein. Vaihdaminen koskee nimenomaan päävastuullista tilintarkastajaa, ei tilintarkastusyhteisöä.

Rotatoitu tilintarkastaja voidaan valita säätiöön uudestaan aikaisintaan vaihdon jälkeiselle neljännelle tilikaudelle. Siirtymäsäännöksen mukaisesti seitsemän vuoden laskenta alkaa tilikaudesta, jolloin uusi säätiölaki astuu voimaan.

Lakiehdotuksen kirjoittajat ovat varmaankin halunneet rotaatiosäännöksellä varmistaa säätiöiden laadukkaasti tilintarkastuksen. Ammattitaitoinen tilintarkastaja toimii kuitenkin aina yhtä riippumattomasti ja laadukkaasti huolimatta toimeksiannon kestosta.

Säätiöiden erityispiirteet ja niiden hallussa oleva ”isännätön raha” korostavat tilintarkastuksen tärkeyttä. Nähtäväksi jää, onko meillä riittävästi säätiöiden toimintaan erikoistuneita tilintarkastajia, jotta rotaatiosäännöksen tavoite paremmasta tilintarkastuksesta toteutuisi.

Jatkossakin lausuttava oikeista ja riittävästä tiedoista

Nykyisin säätiön tilintarkastuskertomukseen sisältyy lisälausekkeita säätiölain edellyttäessä tilintarkastajaa ottamaan kantaa siihen, antavatko toimintakertomus ja tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta, onko säätiön varat sijoitettu asianmukaisesti ja voidaanko säätiön toimielimille maksettua palkkioita pitää kohtuullisina.

Lakiehdotuksen mukaan tilintarkastajan tulee jatkossakin lausua siitä, antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta. Hallituksen esityksessä katsotaan em. lausekkeen säilyttäminen tarpeelliseksi, koska tilintarkastuslain

yleinen tilintarkastuskertomukseen liittyvä vaatimus koskee vain toimintakertomustietojen suhdetta toiminnan kirjanpidolliseen tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Sen sijaan em. erityislausekkeeseen liittyvä tarkastus on enemmänkin hallintoa koskevaa asiakirja-aineistoon perustuvaa laillisuustarkastusta. Säännöksen perusteella tilintarkastajan ei edelleenkaan edellytetä tarkastavan ja arvioivan esim. toiminnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta.

Erityislauseke varojen sijoittamisesta jää pois

Lakiehdotuksen mukaisesti tilintarkastaja ei jatkossa enää anna erityistä lausumaa varojen asianmukaisesta sijoittamisesta. Kuten aiemmin on todettu, koskee johdon yleinen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuus ehdotuksessa säätiön varainhoitoa. Tilintarkastajan on tätä taustaa vasten arvioitava, onko säätiön varat sijoitettu asianmukaisesti.

Arvioidessaan asiaa on tilintarkastajan tarkastettava säätiön toiminta-, rahoitus- ja sijoitussuunnitelmat sekä talousarvio tilintarkastuslain, säätiön sääntöjen, säätiön toimintaa koskevan erityislainsäädännön ja tilintarkastustoimeksiannon mukaisessa laajuudessa. Varojen sijoittamisesta ei tarvitse enää jatkossa antaa erityislauseketta, mikäli tarkastuksessa ei tule esiin tilintarkastuskertomuksen tasolle nostettavia asioita.

Lakiehdotuksen mukaisesti tilintarkastuskertomuksessa tulee jatkossa olla lausunto siitä, onko säätiön toimielinten jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä tavanomaisina. Asian arvioimiseksi olisikin hyvä saada tutkittua tilastotietoa tavanomaisista toimielinten jäsenten palkkioista säätiöissä.

Oikeus ilmoittaa säännösten vastaisista toimista

Lakiehdotukseen sisältyy säännös, jonka mukaisesti tilintarkastajalla on jat-

kossa oikeus ilmoittaa PRH:lle säätiötä koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävää suorittaessaan. Edelleen tilintarkastajalla on oikeus toimittaa tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuspöytäkirja PRH:lle.

Säännöksissä lisäksi todetaan, että vilpittömässä mielessä toimineelle tilintarkastajalle ei synny vastuuta em. ilmoituksista. Tällä tarkoitetaan sitä, jos esimerkiksi tilintarkastaja olisi tehnyt väärän johtopäätöksen ja siitä ilmoittaessaan aiheuttanut vahinkoa säätiölle, ei hän joudu tästä vastuuseen, jos on toiminut vilpittömässä mielessä uskoen tehneensä oikean johtopäätöksen ja toimivansa oikein ilmoittaessaan siitä viranomaiselle.

Säädösehdotuksella on pyritty maldaltamaan tilintarkastajan kynnystä ilmoittaa havainnoistaan viranomaisille ja myös vahvistamaan tilintarkastajan asemaa suhteessa säätiön johtoon. Alkuperäisessä työryhmämietinnössä tilintarkastajan ilmoitus säädettiin velvollisuudeksi. Saadun palautteen perusteella sanamuotoa on pehmennetty, minkä seurauksena tilintarkastajalle ehdotetaan oikeutta, mutta ei velvollisuutta, ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista jo ennen tilintarkastuskertomuksen antamista.

Lisäksi on tarkoitus, että tilintarkastaja voi omaaloitteisesti ilmoittaa valvontaviranomaiselle esimerkiksi valvonnan kannalta tärkeitä tilintarkastushavainnoista, joiden tuleminen julkisuuteen tilintarkastuskertomuksen kautta voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa säätiölle. □

KHT **Heidi Vierros** toimii yhdistysten ja säätiöiden erityiskysymyksiin erikoistuneena tilintarkastajana Oy KPMG Ab: palveluksessa.

ALV:n vähennyskelpoisuus edustus- ja markkinointikuluisissa

Kohderyhmämarkkinoinnin oikeustilaa on selkeytetty ja markkinointitilaisuuksiin liittyvää vähennysoikeutta laajennettu. Edustus- ja markkinointikuluihin liittyvä silti edelleen käytännön hankaluuksia ja rajanvetoa.

TITTA JOKI-KORPELA, LAURA KUUSISTO

YKSI arvonlisäverojärjestelmän periaatteista on, että arvonlisäverolliseen liiketoimintaan liittyvien tavaraja palveluhankintojen sisältämä arvonlisävero on vähennyskelpoista (yleisestä vähennysoikeudesta AVL 102 §:ssä). Markkinoinnin ja mainonnan katsotaan liittyvän verovelvollisen arvonlisäverolliseen liiketoimintaan ja siten niihin liittyvien tavaraja palveluhankintojen sisältämä arvonlisävero on lähtökohtaisesti vähennyskelpoista.

Tulkinnanvaraiset käsitteet

Hallituksen esitys arvonlisäverolaista (HE 88/1993) lähtee siitä, että vähennysoikeutta ei ole hankinnoista, jotka ahtaasti tulkiten eivät ole liiketoimintaa varten hankittuja. Toisaalta arvonlisäverolaissa on nimenomaisesti säädetty,

että hankintojen arvonlisäveroa ei saa vähentää, jos hankinta koskee edustustarkoitukseen käytettäviä tavaroita tai palveluja (edustuskuluista AVL 114 § 1 momentin 3 kohdassa).

Edustus- tai markkinointikulujen käsitteitä ei ole varsinaisesti määritelty arvonlisäverolaissa eikä lain esitöissä, minkä vuoksi käsitteiden osalta on tukeuduttava oikeus- ja verotuskäytäntöön. Edustuksen ja markkinoinnin käsitteet ovat usein hyvin lähellä toisiaan ja siksi rajanveto niiden välillä voi olla arvonlisäverotuksessa erittäin hankalaa ja tulkinnanvaraista.

Edustus- ja markkinointikulujen rajanvetokysymykset ovat tällä hetkellä ajankohtaisia, koska korkein hallinto-oikeus (KHO) on antanut keväällä 2013 kolme oikeuskäytäntöä muokkaavaa →

vuosikirjapäätöstä tietyille kohderyhmille järjestettyjen tilaisuuksien osalta ja päätökset ovat siten osaltaan selkeyttäneet sekä myös laajentaneet rajatulle ryhmälle pidettäviin tilaisuuksiin liittyvien hankintojen arvonlisäverojen vähennyskelpoisuutta. Lisäksi Verohallinto on antanut 22.4.2014 mainittujen vuosikirjapäätösten nojalla ohjeen ”Markkinointi- ja edustustilaisuudet arvonlisäverotuksessa”, jossa on annettu lukuisia käytännön esimerkkejä erilaisista tilanteista.

Edustus- ja markkinointikulut ovat ajankohtaisia myös sen tähden, että edustuskulut on säädetty vuoden 2015 alusta lukien jälleen 50 % vähennyskelpoiksi tuloverotuksessa. Vuoden 2014 ajan edustuskulut ovat olleet tuloverotuksessa täysin vähennyskelpottomia. Verohallinto on todennut ohjeistuksessaan, että edustus- ja markkinointikulujen käsitteet ovat käytännössä tulo- ja arvonlisäverotuksessa lähellä toisiaan.

Tuoretta oikeuskäytäntöä

Korkein hallinto-oikeus antoi 11.4.2013 vuosikirjapäätökset KHO 2013:63, KHO 2013:64 ja KHO 2013:65 edustus- ja

markkinointitilaisuuksien arvonlisäverojen vähentämisestä.

Tapauksessa KHO 2013:63 oli kyse A Oy:n järjestämistä tilaisuuksista, joissa A Oy esitteli ja markkinoi kustantamiensa oppikirjoja opettajille. Tilaisuudet järjestettiin arki-iltaisina ja viikonloppuisin. Kutsuja lähetettiin alueellisesti kouluille ja oppikirjojen oppiaineen opettajille eli kyseessä oli tiettyyn asiakasryhmään kuuluville henkilöille järjestetty avoin markkinointitilaisuus.

KHO:n ratkaisun mukaan A Oy:llä oli oikeus vähentää niiden tavaroiden ja palveluiden hintaan sisältyvä arvonlisävero, jotka A Oy oli hankkinut tavanomaisia tarjoiluita varten. Tavanomaisella tarjoilulla tarkoitettiin päätöksessä kahvitarjoilua ja buffet-tyyppistä tai tasoltaan vastaavaa lounastarjoilua ruokajuomineen. A Oy:llä ei kuitenkaan ollut oikeutta vähentää varsinaisen koulutustilaisuuden jälkeen järjestettyjen illallis- ja cocktailtilaisuuksista aiheutuneita kuluja, koska näitä pidettiin edustuskuluina.

Myös ratkaisussa KHO 2013:65 oli kyse tilaisuuden jakamisesta sekä markkinointitilaisuuteen, jonka tavanomaisen tarjoilun arvonlisäverot olivat vä-

hennyskelpoisia, että iltatilaisuuteen, jonka järjestelyjen arvonlisäverojen osalta ei ollut vähennysoikeutta.

Päätökset kuvastavat KHO:n vahvistamaa tulkintaa, että tilaisuus voi olla osittain vähennykseen oikeuttava markkinointitilaisuus ja osittain vähennykseen oikeuttamaton edustustilaisuus. Ensin mainittu päätös muuttaa oikeuskäytäntöä myös kohderyhmämarkkinoinnin kulujen vähennyskelpoisuudesta, kuten seuraavakin päätös.

Vuosikirjaratkaisu KHO 2013:64 käsittelee nimenomaan kohderyhmämarkkinointia. Lääkeyhtiö järjesti kutsuille lääkäreille lääkäreille ja tuotekoulutustilaisuuksia, joissa esiteltiin ja markkinoitiin yhtiön tuotteita sekä koulutettiin lääkäreitä käyttämään yhtiön valmistamia lääkkeitä. Yhtiöllä oli KHO:n tulkinnan mukaan vähennysoikeus tavanomaisten tarjoiluiden eli kahvin, kahvileivän ja buffet-tyyppisten lounaiden hintoihin sisältyneistä arvonlisäveroista. Tapauksessa tilaisuuden pääasiallisella luonteella oli suuri merkitys, koska pääasiallinen luonne oli lääkäreiden tuotetietouden lisääminen ja markkinointi eikä edustaminen.

KHO on tapauksessa hyväksynyt, että tilaisuus voidaan järjestää tietyille rajatulle kohderyhmälle, jolloin tavanomaisten tarjoiluiden arvonlisäverot voivat olla järjestäjälle vähennyskelpoisia.

Verohallinnon ohjeen soveltaminen

Kuten todettu, edustus- tai markkinointikulujen käsitteiden määrittelyssä on tukeuduttava Verohallinnon ohjeistukseen sekä oikeus- ja verotuskäytäntöön, koska käsitteitä ei ole määritelty arvonlisäverolaissa eikä lain esitöissä. Verohallinto on antanut yllä mainittujen vuosikirjapäätösten jälkeen ohjeen ”Markkinointi- ja edustustilaisuudet arvonlisäverotuksessa”.

Markkinointi- ja edustuskulujen osalta ei ole aiemmin ollut Verohallinnon ohjeistusta, joka olisi koskenut ainoastaan arvonlisäverotusta. Edustuskulujen verokohtelua on käsitel-

ty kuitenkin Verohallinnon tuloverotusta koskevassa ohjeessa ”Edustusmenot verotuksessa (ote Verotiedotteesta 4/1993)”, jossa esimerkiksi kohderyhmämarkkinointia pidetään vielä selkeästi edustustilaisuutena.

Edustusmenoina pidetään asiakkaisiin, liikeuttaviin tai muihin elinkeinonharjoittajan liiketoimintaan vaikuttaviin henkilöihin kohdistuvia tavanomaisesta vieraanvaraisuudesta tai muusta huomaavaisuudesta aiheutuneita menoja, joilla liikkeenharjoittaja pyrkii uusien liikesuhteiden luomiseen, entisten säilyttämiseen tai parantamiseen tai muutoin toiminnan edistämiseen. Edustustilaisuudet kohdistuvat aina yrityksen ulkopuolisiin tahoihin. Tilaisuuksiin voi sisältyä myös yrityksen uutuustuotteiden esittelyä ja muuta ohjelmaa vapaamuotoisen seurustelun ohella.

Verohallinnon esimerkin mukaan sidosryhmille järjestetty iltatilaisuus, jossa yhtiö esitteli tulevaisuuden suunnitelmiaan ja uusimpia tuotteitaan oli luonteeltaan edustustilaisuus. Tilaisuus jatkui illallisella ja konsertilla eikä yhtiöllä ollut vähennysoikeutta tilaisuuden kuluihin sisältyneistä arvonlisäveroista milteään osin.

Tilaisuuden luonne ja ruoan tarjoilutapa

Aiemmassa oikeus- ja verotuskäytännössä tilaisuutta on pidetty lähtökohtaisesti edustustilaisuutena, jos tilaisuuteen on lähetetty henkilökohtainen kutsu. Verohallinnon antaman ohjeen mukaan edustustilaisuutena pidetään suljettua tilaisuutta, johon on kutsuttu ainoastaan tiettyjä henkilöitä.

Tuoreen oikeuskäytännön mukaan kutsulla ei kuitenkaan todennäköisesti enää olisi kaikissa tapauksissa samalaista merkitystä vaan tilaisuus voisi olla markkinointitilaisuus kohderyhmämarkkinointina myös siinä tapauksessa, että osallistujia on kutsuttu henkilökohtaisesti, jos tilaisuus ei ole luonteeltaan edustustilaisuus.

Markkinointi- ja mainostilaisuuksien katsotaan liittyvän yritysten verolliseen liiketoimintaan ja tilaisuuksien ar-

vonlisäverot ovat siten lähtökohtaisesti vähennyskelpoisia verolliseen liiketoimintaan liittyvinä kuluina. Verohallinnon ohjeistuksen mukaan markkinointitilaisuuteen on vapaa pääsy ja tilaisuudet ovat yleensä valikoimattomalle asiakasjoukolla tarkoitettuja. Tilaisuuksilla on pyrkimys tehdä yritystä ja sen tuotteita laajalti tunnetuksi.

Ohjeen mukaan arvioinnissa tulee huomioida muun muassa tilaisuuden tarkoitus ja luonne, kulujen luonne ja osallistuva henkilöpiiri. Tilaisuuteen liittyviä kuluja voi olla tarpeen arvioida vielä erikseen, vaikka tilaisuus olisi sinänsä markkinointitilaisuus. Tilaisuus voisi esimerkiksi olla luonteeltaan ja ohjelmaltaan liiketoimintaan liittyvä markkinointitilaisuus, mutta sen järjestämisen kulujen luonne kuten tavanomaisuudesta poikkeava tai ohjelmaan nähden epätavallinen tarjoilu voisi tehdä tilaisuudesta edustustilaisuuden.

Merkitystä annetaan Verohallinnon ohjeen perusteella sille, miten ruoka tarjoillaan. Tavanomaista ruokatarjoilua on buffettyyppinen tai hintatasoltaan vastaava lounastarjoilu ruokajuomineen. Kyseeseen voi tällöin tulla työpaikkaruokalan linjalounas tai ravintolan lounaslistan ateria. Ilmeisesti näistä poikkeavat ateriat kuten ravintolan à la carte -listalta valitut annokset, olisivat luonteeltaan edustuskuluja.

Osittain markkinointia osittain edustusta

Tilaisuus voi vuosikirjapäätösten perusteella myös olla osittain markkinointitilaisuus ja osittain edustustilaisuus, jolloin se voi esimerkiksi alkaa markkinointitilaisuutena ja jatkua iltai-kaan edustustilaisuutena, jonka tarjoilu on muuta kuin tavanomaista tai johon liittyvien muiden kulujen luonne on toissijaista iltatilaisuuden tarkoitukseen nähden.

Tuoreen verotuskäytännön perusteella tilaisuuden ajankohdalla ei kuitenkaan ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa sitä, onko kyseessä edustustilaisuus vai markkinointitilaisuus vaan myös markkinointitilaisuus on mahdollista

järjestää illalla tai viikonloppuna, jos osallistujat eivät pääsisi osallistumaan tilaisuuteen muuna ajankohtana. Aiemmin iltai-kaan sijoittunutta tilaisuutta on herkemmin pidetty edustustilaisuutena, joten Verohallinnon tulkinta on laajentunut myös tältä osin.

Yrityksen sisäinen ohjeistus ajantasalle

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätökset ovat selkeyttäneet oikeustilaa kohderyhmämarkkinoinnista ja laajentaneet verovelvollisten vähennysoikeutta markkinointitilaisuuksien osalta. Päätöksistä ja Verohallinnon ohjeesta huolimatta edustus- ja markkinointikulujen osalta on olemassa vielä monia käytännön hankaluuksia sekä tulkintakysymyksiä. Lisäksi on huomioitava, että kulujen vähennysoikeus on edelleen ratkaistava tapauskohtaisesti.

Suosittelavaa olisikin, että yritykset tarkastelevat sisäistä ohjeistustaan muun muassa laajentuneen markkinointitilaisuuksien käsitteen näkökulmasta sekä huolehtivat verotarkastuksen varalta tilaisuuksiin liittyvän dokumentaation säilyttämisestä etenkin markkinointitilaisuuksien kyseessä ollessa. Näyttövelvollisuus tilaisuuden ja kulujen luonteesta on lopulta verovelvollisella ja tämän on pystyttävä objektiivisesti selvittämään, miten vähennettäviksi vaaditut kulut liittyvät vähennykseen oikeuttaviin tarkoituksiin. □

KTM **Titta Joki-Korpela** toimii arvonlisäveroasiantuntijana Ernst & Young Oy:ssä.

OTM **Laura Kuusisto** työskentelee Ernst & Young Oy:ssä arvonlisäverotuksen asiantuntijana.

Miten tarkastuskertomuksen lisäinformaatio toiminnan epävarmuudesta vaikuttaa päätöksentekoon? Entä heikentääkö pitkä asiakassuhde tilintarkastajan kykyä arvioida objektiivisesti toiminnan jatkuvuutta?

Going concern -arvion merkitys lisäinformaationa

LASSE NIEMI, TIIA KUHTA

OLETUS toiminnan jatkuvuudesta tilinpäätöstä laadittaessa on keskeinen tilinpäätösperiaate (KPL 3:3 §). Kerättyään tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusaineistoa tilintarkastaja arvioi sen perusteella, esiintyykö olennaista epävarmuutta yrityksen kyvystä jatkaa toimintaansa (ISA 570 ”Toiminnan jatkuvuus”).

Tarvittaessa tilintarkastaja korostaa tilinpäätöksessä esitettyjä epävarmuuksia erillisessä lisätieto-kappaleessa. Mikäli hän katsoo, ettei epävarmuutta ole

riittävästi huomioitu tilinpäätöksen laadinnassa, mukauttaa hän lausuntoaan antaen joko ehdollisen tai peräti kielteisen lausunnon (TTL 15 §).

Toiminnan jatkuvuuteen liittyviä valvontatapauksia

Melko hiljattain Keskuskauppakamarin Tilintarkastuslautakunta on käsitellyt kolmessa eri tapauksessa toiminnan jatkuvuutta koskevaa arviointia tilintarkastajan raportoinnissa. Tapauksessa TILA 2/2011 kantelija katsoi tilinpäätök-

KUVA: MNP/istock

seen sisältyneen olennaisen virheen, kun siihen oli sisällytetty n. 1,7 miljoonan euron laskennallinen verosaaminen, jonka hyödyntämiseen tulevaisuudessa liittyi olennaista epävarmuutta.

Tilintarkastaja oli informoinut verosaamiseen liittyvästä epävarmuudesta kertomuksessa erillisessä lisätietokappaleessa mukauttamatta lausuntoaan. Tilintarkastuslautakunta antoi tilintarkastajalle huomautuksen. Asiasta informointi lisätietona huomioitiin lieventävänä seikkana.

Vastaavasti eräessä toisessa tapauksessa TILA antoi huomautuksen, kun tilinpäätöksen kohdistuvasta epävarmuudesta ei oltu informoitu lisätietona (TILA 2/2012). Kolmannessa tapauksessa (TILA 3/2012) yrityksen taloudellisen tilanteen kannalta olennaisiin saataviin liittyi merkittävää epävarmuutta. Tilintarkastaja antoi ehdollisen lausunnon tilinpäätöksen oikeellisuudesta.

Tilintarkastuslautakunta kuitenkin katsoi, että ehdollinen lausunto ei tuonut riittävästi esiin tilinpäätöksen harhaanjohtavuutta, minkä seurauksena tilintarkastajan olisi tullut antaa kielteinen lausunto tilinpäätöksen oikeellisuudesta. Tilintarkastuslautakunta antoi tilintarkastajalle huomautuksen.

USA:ssa raportoidaan herkemmin

Tilintarkastajalta ei kuitenkaan edellytetä kykyä ennustaa tulevaisuutta. Tilintarkastuskertomusta, jossa ei viitata toiminnan jatkuvuutta koskevaan epävarmuuteen, ei voida pitää takeena yrityksen kyvystä jatkaa toimintaansa (ISA 200). Tästä huolimatta monet sijoittajat kokevat

Tilintarkastajan raportointiin liittyviä kehityshankkeita

MONET sijoittajat halusivat tilintarkastuskertomusten antavan enemmän tietoa sekä tarkastetusta tilinpäätöksestä että itse tarkastusprosessista (Mock et al., 2013). Alan sääntelystä ja valvonnasta vastaavat tahot kuten esimerkiksi PCAOB, ja IFAC:n IAASB ovat reagoineet sijoittajien toiveisiin käynnistämällä raportointia koskevia uudistushankkeita.

Sekä PCAOB että IAASB ovat muun muassa ehdottaneet tilintarkastuskertomukseen lisättäväksi erilliset osiot ("key audit matter" – KAM ja "critical audit matter" – CAM), joiden avulla tilintarkastaja kommunikoi tilintarkastuksessa eniten huomiota vaatineet seikat (IAASB 2013, 85 ja PCAOB 2013, 5-6).

Myös toiminnan jatkuvuutta koskevaa raportointivaatimusta ehdotetaan lisättäväksi IAASB:n esityksessä. Ehdotetussa vakiomuotoisessakin kertomuksessa todettaisiin omassa erillisessä kappaleessa Toiminnan jatkuvuus -otsikon alla, että

- tilintarkastaja ei ole keräämänsä aineiston perustella havainnut jatkuvuutta uhkaavaa epävarmuutta ja
- osana tilinpäätöksen tarkastusta tilintarkastaja on tehnyt johtopäätöksen, että johdon käyttämä toiminnan jatkuvuuden periaate tilinpäätöksessä on tarkoituksenmukainen (IAASB 2013, 127).

Näin toiminnan jatkuvuuden arvioiminen korostuisi tilintarkastuskertomuksessa uudistuksen myötä tulevaisuudessa.

tilintarkastuksen epäonnistuneen, jos tilintarkastaja ei ole "varoitannut" ajoissa yrityksen ajautumisesta umpikujaan.

Toisaalta sidosryhmät voivat pitää virheellisenä raportointina myös "väärää hälytyksiä" eli "varoitusta", jota ei seuraakaan taloudellinen umpikuja. Yhdysvalloissa listayritysten tilintarkastajat antavat muuhun maailmaan verrattuna huomattavasti herkemmin lisätietoja toiminnan jatkuvuutta koskevista epävarmuustekijöistä. Useimmiten yritykset, jotka saavat tällaisen "varoituksen", kykenevät kuitenkin jatkamaan toimintaansa (Francis, 2004).

Tämä aiheutuu siitä, että Yhdysvalloissa tappioita kärsineet sijoittajat yleensä esittävät korvauskanteen tilin-

tarkastajaa kohtaan listayhtiön ajaututtua konkurssiin. Tätä taustaa vasten "väärin hälytysten" suuri määrä onkin ymmärrettävää.

Symboliarvo suurempi kuin informaatioarvo

Tilintarkastuskertomuksen symbolinen arvo on suurempi kuin sen informaatioarvo.

Tällaiseen johtopäätökseen päätyi tilintarkastajan raportointia Yhdysvalloissa koskevia tutkimuksia arvioinut tutkijaryhmä (Church et al., 2008). Kertomuksen symbolisella arvolla he viittasivat tietoon, että tilinpäätös on tilintarkastettu. Vaikkei itse kertomus toisikaan lisää tietoa tarkastetusta tilin-

töksestä, on tieto suoritetusta tilintarkastuksesta ja hyväksytystä tilinpäätöksestä jo arvokas.

Analysoitujen tutkimustulosten valossa jatkuvuuden epävarmuutta koskevilla mukautetuilla kertomuksilla itsessään ei havaittu olevan juurikaan vaikutusta tilinpäätöksen lukijoiden päätöksentekoon, kun sama tieto oli jo sisällytetty tilinpäätökseen. Samansuuntainen havainto tehtiin tuoreessa kotimaisessa tutkimuksessa (Niemi & Sundgren 2012 EAR), jossa aineistona käytettiin laajaa joukkoa suomalaisia pk-yrityksiä.

Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että tilinpäätöksen lukijat saavat riittävästi tietoa toiminnan epävarmuuksista itse tilinpäätöksestä ja muista yrityksen tilaa koskevista raporteista, joten kertomuksen antaman lisäinformaation vaikutus päätöksentekoon jää vähäiseksi. Tämä ei välttämättä ole huono asia, onhan kertomuksen perimmäinen tavoite varmentaa tilinpäätöksen laatijan tuottama informaatio. Näin tilinpäätöksen laatijan ja tilintarkastajan roolit ovat selkeät ja tarkoituksenmukaiset.

Pitkäaikainen asiakassuhde ja going concern -arviointi

On esitetty, että tilintarkastajan ja asiakkaan välinen suhde saattaa ajan kuluessa lähentyä siinä määrin, että se muodostaa uhan tilintarkastajan riippumattomuudelle. Toisaalta kuitenkin vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että onnistuneen tilintarkastuksen lähtökohta on asiakkaan liiketoiminnan ymmärtäminen (ISA 315).

Tämä ymmärrys syvenee ajan kuluessa. Sama pätee myös toiminnan jatkuvuutta koskevaan arviointiin ja siten asiakassuhteen pidentyessä tilintarkastajalla saattaa olla paremmat edellytykset arvioida toiminnan jatkuvuuden kriittisiä tekijöitä. Mikäli kuitenkin tilintarkastaja ja asiakas lähentyisivät suhteen kuluessa siinä määrin, että se haittaisi tilintarkastajan objektiivista harkintaa, saattaisi se johtaa tilintarkastajan liialliseen optimismiin hänen punnitessaan yrityksen toimintaedellytyksiä.

Erityisesti yhdysvaltalaisissa listatuissa yrityksissä on tutkittu kysymystä, miten nämä kaksi oletettua vastaavaa lopulta vaikuttavat tilintarkastajan toiminnan jatkuvuutta koskevaan arviointiin. Tutkimuksien tulokset eivät ole yhdensuuntaisia, mutta useimmista niistä ei löydetä tukea väitteelle, että pitkissä asiakassuhteissa tilintarkastajan kyky arvioida jatkuvuutta objektiivisesti heikentyisi.

Samanlaisen johtopäätökseen päädyttiin eurooppalaisessa melko tuoreessa tutkimuksessa (Knechel ja Vanstraelen, 2007), jossa tarkastelun kohteena olivat belgialaiset ei-listatut yritykset. Sitä vastoin tutkimuksessa havaittiin, että asiakassuhteen pituus vähensi "väärää hälytyksiä". Tämä havainto tuki käsitystä, että asiakassuhteen kuluessa kehittynyt ymmärrys asiakkaan toiminnasta auttoi toiminnan jatkuvuuden arvioinnissa.

Läheisyyden uhka todellisempi yksilötasolla

Viime vuosina tutkimusten fokus on enimmäksään kohdistunut tilintarkastuksista vastaavien henkilöiden toimintaan tilintarkastusyhteisöjen sijaan. Ye et al. (2011) tutkivat asiakassuhteen pituuden vaikutusta toiminnan jatkuvuutta koskevaan arviointiin sekä tilintarkastusyhteisöjen että tarkastuksista vastanneiden tilintarkastajien tasolla. He havaitsivat, että asiakassuhteen pituudella ei ollut vaikutusta tilintarkastusyhteisöihin.

Tarkasteltaessa asiaa yksilötasolla tulokset tukivat käsitystä, että pitkät asiakassuhteet pienensivät todennäköisyyttä, että tilintarkastaja raportoi epävarmuutta jatkuvuudesta. Yksittäisten tarkastajien ollessa kyseessä saattaa siis läheisyyden uhka asiakassuhteessa olla todellisempi.

Kaikissa tutkimuksissa on kuitenkin omat rajoitteensa ja siksi yhden tutkimuksen perusteella ei voida tehdä kovin vahvoja johtopäätöksiä. Aiheesta tarvitaan lisää tutkimuksia, ennen kuin asiakassuhteen pituuden vaikutuksesta toiminnan jatkuvuutta koskevaan arviointiin voidaan lausua kohtuullisella varmuudella mitään. □

LÄHTEET

- Church, B. K., Davis, S. M., & McCracken, S. A. (2008) The Auditor's Reporting Model: A Literature Overview and Research Synthesis. *Accounting Horizons*, 22 (1): 69-90.
- Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *The British Accounting Review*, 36 (4): 345-368.
- IAASB (2013) Reporting on Audited Financial Statements: Proposed New and Revised International Standards on Auditing (ISAs). <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/Complete%20ED,%20Reporting%20on%20Audited%20Financial%20Statements.pdf>.
- Knechel, W. R. & Vanstraelen, A. (2007) The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 26 (1): 113-131.
- Mock, T. J., Bédard, J., Coram, P. J., Davis, S. M., Espahbodi, R., & Warne, R. C. (2013) The Audit Reporting Model: Current Research Synthesis and Implications. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 32 (Supplement 1): 323-351.
- Niemi, L. & Sundgren, S. (2012) Are Modified Audit Opinions Related to the Availability of Credit? Evidence from Finnish SMEs. *European Accounting Review*, 21 (4): 767-796.
- PCAOB (2013) Proposed Auditing Standards. http://pcaobus.org/Rules/Rulemaking/Docket034/Release_2013-005_ARM.pdf.
- Ye, P., Carson, E., & Simnett, R. (2011) Threats to Auditor Independence: The Impact of Relationship and Economic Bonds. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 30 (1): 121-148.

KTT **Lasse Niemi** toimii professorina Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun laskentatoimen laitoksella.

KTK **Tiia Kuhta** on maisteriopiskelijana Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa.

PK-YHTEISÖJÄ TARKASTUS-KOHTEENA EI SAA UNOHTAA ISA-STANDARDEJA KEHITETTÄESSÄ

TILINTARKASTAJINA olemme yhdyntyneen yhdistyksemme kautta IFAC:n jäseninä sitoutuneet toiminnassamme noudattamaan IFAC:n hyväksymiä kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja. Erityisesti pk-sektorilla haasteena on, miten voimme pitää sitoumuksestamme kiinni ilman tilintarkastuksen suorittamiseen ja dokumentointiin liittyvää kohtuutonta byrokratiaa.

Tämän haasteen ratkaisemiseksi IFAC on julkaissut kaksi rinnakkain käytettävää opasta, jotka muodostavat ISA- ja ISQC 1 -standardien soveltamista pk-yhteisöjen tilintarkastuksessa koskevan keskeisen ohjeistuksen. Yhdistyksessämme tehdyn käännöstyön tuloksena molemmat oppaat ovat käytettävissä myös suomenkielisinä: "ISA-standardien soveltaminen pk-yhteisöjen tilintarkastuksessa" (jäljempänä "IFAC:n ISA pk-opas") ja "Laadunvalvontaopas pienille ja keskiuurille tilintarkastusyrityksille" (jäljempänä "IFAC:n ISQC 1 pk-opas").

Kokemukseni perusteella olen vakuuttunut, että molemmat oppaat ovat ajatusmalleina erinomaisia, mutta silti edelleen liian byrokraattisia sovellettaviksi sellaisinaan suomalaisten pk-yritysten tilintarkastuksiin. IFAC:n ISA pk-opas on kirjoitettu kuvaamaan riskilähtöistä tilintarkastusprosessia n. 50 henkilön kokoisessa pk-yrityksessä, mutta ajatusmallina ja ammatillista harkintaa käyttäen se soveltuu kaiken kokoisiin tilintarkastuksiin. Soveltamishaastetta aiheuttaa kuitenkin siitä, että pk-yritysten keskimääräinen koko Suomessa on vain n. 5 henkilöä, jolloin tarvittava skaalaus on verrattavissa pilkun siirtämiseen numeron verran vasemmalle.

Riskilähtöisen tilintarkastusprosessin malli

IFAC:n ISA pk-opas jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa sisältää keskeiset käsitteet ja toiseen osaan on koottu käytännön ohjeita. Teoriasisällön rinnalla kuvataan kahden esimerkkitaupauksen avulla, millaista dokumentaatiota eri tilintarkastustoimenpiteistä tulisi kertyä tilintarkastajan työpapereihin.

Opas esittelee monipuolisesti riskilähtöisen tilintarkastusprosessin mallin, joka ratkaisevasti helpottaa ISA-standardien muodostaman kokonaisuuden hahmottamista käytännön tilintarkastustyön näkökulmasta. Oppaassa kuvattu malli on tiivistetty myös yhden sivun kulkukaavioksi.

Malli rakentuu kolmesta päävaiheesta, jotka ovat "riskien arviointi", "riskeihin vastaaminen" ja "raportointi". Riskien arviointivaiheen toiminnot ovat "suoritetaan toimeksiannon alustavat toimenpiteet", "suunnitellaan tilintarkastus" ja "suoritetaan riskienarviointitoimenpiteet".

Riskeihin vastaamisvaiheen toiminnot ovat "suunnitellaan kokonaisnäkemys perustuvat toimenpiteet ja muut (riskeihin vastaavat) tilintarkastustoimenpiteet" sekä "toteutetaan arvioituihin olennaisen virheellisyyden riskeihin vastaavat toimenpiteet".

Raportointivaiheen toiminnot ovat "arvioidaan hankittu tilintarkastusevidenssi", vastataan kysymykseen "tarvitaanko lisää työtä?" ja joko tehdään lisätyö tai siirrytään toimintoon "laaditaan tilintarkastuskertomus".

Jako perus- ja muihin toimenpiteisiin poistettiin

Englanninkielisen IFAC:n ISA pk-opaan käännöstyöt suomenkielille aloitettiin IFAC:n julkaisemasta toisesta versiosta HTM-tilintarkastajat ry:n ja KHT-yhdistyksen yhteisessä käännöstyöryhmässä. HTM-Info Oy oli vastannut jo aiemmin kyseisen oppaan huomattavasti suppeamman ensimmäisen version suomenkielisestä käännöksestä.

Toiseen versioon sisältyi käsite "tilintarkastuksen perustoimenpiteet", mutta IFAC:n oppaan kolmannesta versiosta, joka ilmestyi käännöstyöryhmän työn ollessa vielä kesken, oli perattu pois tämä käsite. Yhdistyksen työryhmän suomenkielinen käännös lopulta mukautettiin kolmannen version sisältöä vastaavaksi ja käsite "tilintarkastuksen perustoimenpiteet" jäi pois suomenkielisestä julkaisusta, koska IFAC halusi pitäytyä uskollisena ISA 330 -standardille, jossa jakoa perus- ja muihin toimenpiteisiin ei mainita.

Mielstäni ISA pk-opaan kolmatta versiota valmistellut IFAC:n työryhmä teki lähes anteeksi antamattoman perusvir-

¹ Käännöstyöryhmä tutki tarkoin erityisesti termin "further audit procedures" ISA-standardien suomenkielissä käytettyä käännöstä "muut tilintarkastustoimenpiteet", jonka rinnalla IFAC:n alkuteksteissä esiintyy myös ilmaisu "other audit procedures". Todettiin, että termi "further audit procedures" olisi ehkä pitänyt kääntää ilmaisuksi "riskeihin vastaavat tilintarkastustoimenpiteet". Jo käytettyyn käännökseen "muut tilintarkastustoimenpiteet" ei kuitenkaan ehdotettu muutosta, koska asiakemityksen oikea ymmärtäminen ei missään yhteydessä vaarantunut.

heen poistaessaan oppaasta käsitteen "tilintarkastuksen perustoimenpiteet".

Tehdyn ratkaisun asemesta IFAC:n työryhmän olisi tullut ehdottaa IAASB:lle, että ainakin ISA 330 -standardia ja ehkä joitakin muitakin standardeja tulisi muuttaa siten, että toimenpiteet olisi niissä jaettu näihin kahteen ryhmään siten, että käsitteet "tilintarkastuksen perustoimenpiteet" ja "muut toimenpiteet" olisi sisällytetyt myös IFAC:n ISA-termistöön. Vastaavasti oppaassa olisi tullut syventää käsitteen "tilintarkastuksen perustoimenpiteet" sisällön pohdintaa.

Riskien kartoitus perustoimenpiteiden suorittamisen rinnalla

Käsitteenä "tilintarkastuksen perustoimenpiteet" kokoa yhteen kaikki ne toimenpiteet, jotka olennaisuusrajoista riippumatta tulisi suorittaa jokaisessa tilintarkastuksessa siinä laajuudessa kuin ne ammatillisen harkinnan mukaan kulloinkin ovat relevantteja. Uutena oivalluksena tässä voi pitää sitä, että riskien kartoitusvaihe tulisi toteuttaa perustoimenpiteiden suorittamisen rinnalla ja että riskien arviointivaihe tulisi viimeistellä vasta perustoimenpiteiden suorittamisen jälkeen.

Näin toimittaessa muut ISA-standardit olisivat relevantteja vain siinä laajuudessa kuin todetaan, että ammatillisen harkinnan mukaan jäljelle on vielä jäänyt sellaisia merkittäviä tilintarkastusriskejä, joiden pienentämiseksi tarvitaan lisätoimenpiteitä. Näin voitaisiin mahdollistaa, että varsinkin pienimmässä tilintarkastuskoh-teissa perustoimenpiteiden suorittamisen jälkeen ei ehkä enää jäisi jäljelle mitään lisätoimenpiteitä edellyttäviä riskejä. Ja kuitenkin dokumentoitaessa myös tällainen johtopäätös voitaisiin todeta, että tilintarkastus on suoritettu ISA-standardeja noudattaen.

Muista ISA-standardeista tukea käsitteelle

Vuoden 2012 jälkeenkin päivitetystä IFAC:n julkaisemista ISA-standardeista puuttuu edelleen käsite "tilintarkastuksen perustoimenpiteet". IFAC:n muista standardeista löytyy kuitenkin yllättävästi suuntaa-antavaa apua käsitteen avaamiseksi.

Aikanaan ISA-standardeihin kuulunut standardi "910 Yleisluonteinen tarkastus" on sittemmin korvattu standardilla "ISRE 2400 Tilinpäätöksen yleisluonteista tarkastusta koskevat toimeksiannot", jonka 15.12.2007 voimaan astunut versio sisältyy KHT-Media Oy:n vuonna 2012 julkaisemaan Kansainväliset tilintarkastusalan standardit -kirjaan. Tämä versio sisälsi vielä liitteen 2 "Esimerkkejä yksityiskohtaisista toimenpiteistä, joita voidaan suorittaa tilinpäätöksen yleisluonteisen tarkastuksen toimeksiannossa".

Sittemmin ISRE 2400 -standardista julkaistu uusi ja voimassa oleva versio ei enää sisällä em. liitettä 2. Nykyisestä standardista puuttuva liite olisi kuitenkin edelleen relevantti, kun sitä soveltuvin osin luetaan korvaamalla sanat "tiedustellaan" ja "keskustellaan" sanalla "tarkastetaan". Näin luettuna em. liite käsittelee lähes kattavasti juuri niitä toimenpiteitä, jotka tilintarkastuksen perustoimenpiteet -käsitteen tulisi sisältää niin pitkälle kuin ne ammatillisen harkinnan mukaan kulloinkin ovat relevantteja.

Siinä, missä IFAC:n ISA pk-opas käsittelee yksittäisen tilintarkastustoimeksiannon läpivientä käydään IFAC:n ISQC 1 pk-opaassa läpi kokonaisvaltaisesti tilintarkastusyrityksen toi-

mintapuitteita. ISQC 1 pk-opaasta löytyy yllättäen myös tässä yhteydessä relevantti taulukko "7.3.1 Indeksointi – vuositilintarkastus".

Vaikka taulukko kuvaa esimerkkinä yhtä tapaa organisoida tilintarkastuksen työpaperit, voidaan sitä hyödyntää myös muistilistana, mitä käsitteeseen "tilintarkastuksen perustoimenpiteet" sisältyviä asioita jokaisessa tarkastuksessa vähintään tulisi käsitellä ja dokumentoida siinä laajuudessa kuin ne ammatillisen harkinnan mukaan kulloinkin ovat relevantteja.

Lisäpohdintaa tilintarkastuksen perustoimenpiteistä

Riskilähtöisen pk-tilintarkastusprosessin ja pk-olosuhteissa ratkaisevan tilintarkastuksen perustoimenpiteet -käsitteen sisällön avaamiseksi olen koonnut kaikkien kiinnostuneiden saataville Tilintarkastajaverkko Oy:n kotisivuille mm. erillisen PowerPoint-esityksen "ISA-standardien soveltaminen pk-yhteisöjen tilintarkastuksessa". Esityksen liitteineen olen pyrkinyt kehittämään suomalaisiin olosuhteisiin skaalatuksi kokonaisvaltaiseksi pk-yhteisön tilintarkastusprosessin kuvaukseksi. Samalla esitys pyrkii syventämään pohdintaa perustoimenpiteiden sisällöstä.

Tämä PowerPoint esitys on riippumaton dokumentointitavasta, mutta sillä on vahva synergia HTM-Info Oy:stä ostettavissa olevaan tänä syksynä päivitettyyn julkaistuu Excel-työkirjapakettiin.

Esitystä laadittaessa on vahvistunut käsitys siitä, että myös pienimmässä tilintarkastuskohteissa tarkastus voidaan esityksessä kuvattua prosessia noudattaen suorittaa kohtuullisella työllä kulloinkin voimassa olevien ISA-standardien mukaisesti ilman, että niiden rinnalle tarvittaisiin esimerkiksi korvaavia pk-standardeja. Riittäisi, että ISA-termistöön lisättäisiin tilintarkastuksen perustoimenpiteet -käsite ja muihin ISA-standardeihin tehtäisiin tarvittavat tähän viittaavat päivitykset.

Esityksen kuvat 4-15 avaavat myös kaaviona olevan IFAC:n ISA pk-opaan (liite 1.) riskilähtöisen tilintarkastusprosessin mallin rakenteen ja pääsisällön mukaan lukien malliin liittyvät omat kommentit.

Kuvissa 15-31 käsitellään ISA-standardien skaalautuvuutta ja lähinnä IFAC:n ISA pk-opaan mukaisesti avataan tilintarkastusprosessin eri toimenpideryhmien sisältöä. IFAC:n oppaan mallia täydentäen kuvissa 31-42 käsitellään mallista puuttuvien tilintarkastuksen perustoimenpiteiden tavoitteellista sisältöä. Kuvissa 43-60 käsitellään lähinnä IFAC:n ISA pk-opaan mukaisesti riskejä ja tilintarkastusprosessiin sisältyviä muita toimenpiteitä.

Esitykseen laajenuksena lisätyt kuvat 61-75 avaavat IFAC:n ISQC 1 pk-opaan taulukon, joka on muunnettu tilintarkastuksen perustoimenpiteiden luetteloksi ja dokumentoinnin muistilistaksi. Tähän kokonaisuuteen tulee vielä lisätä liitteeksi 2. ei enää voimassa olevan ISRE 2400 -standardin liite 2.

ESITYSAINEISTO

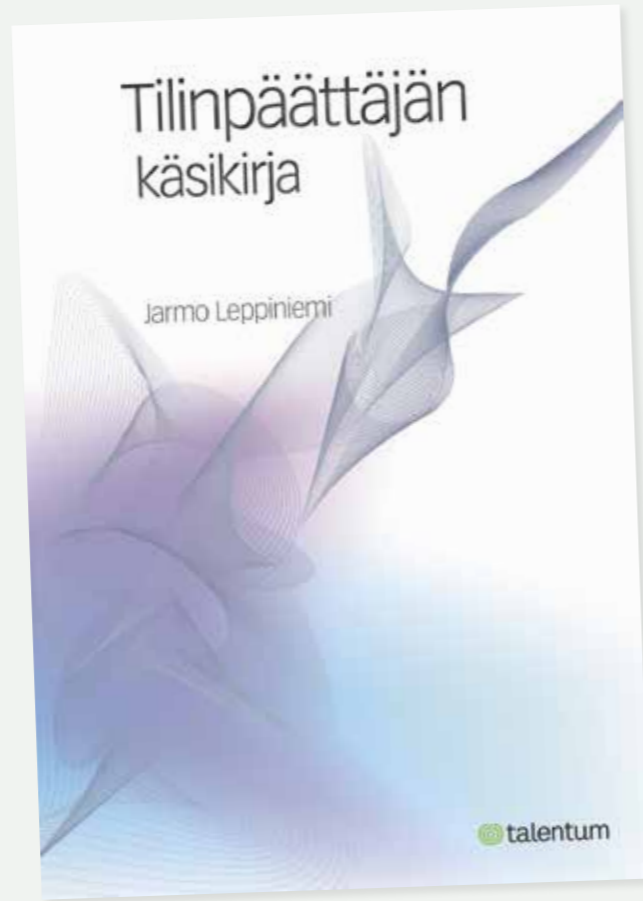
www.tilintarkastajaverkko.fi/suomi/palvelut.html

Linkki oikeassa sarakkeessa painikkeen "ota yhteyttä" yläpuolella

KHT Kari W. Saari

Vuodenvaihteen lähestyessä on jälleen valmistauduttava raportoinnin ja verosuunnittelun uusiin haasteisiin. Lukupakettiimme onkin saatu tilinpäätäjän kannalta mielenkiintoisia teoksia.

Tilinpäätäjän käsikirja.

2.uudistettu painos

→ On hyvä että vuonna 2011 ilmestynyt "Tilinpäätäjän käsikirja" on nyt ajantasaistettu. Muutokset suhteessa ensipainokseen koskevat viime vuosien lainmuutosten, viranomaisohjeiden ja oikeuskäytännön huomioinnin kevääseen 2014 saakka. Lisäksi kirjan uudistamisessa on hyödynnetty saatua palautetta ja kirjoittajan tietoon tulleita tilinpäätösongelmia.

Kirjanpitovelvollisuus, ketä se koskee, mistä se alkaa ja mihin se loppuu? Näistä kysymyksistä lähdetään liikkeelle tässä kirjanpidon ja tilinpäätösraportoinnin keskeisiä sisältöjä käsittelevässä kirjassa.

Kuhunkin kirjan aiheeseen liittyvät erikoisemmat tapaukset pistävät miettimään monia rajanvedon vaikeuksia, jopa kirjanpitovelvollisuuden kaltaisissa perusasioissa. Miten on vaikkapa hirviporukoi-

den hankkiman yhteisluvan kanssa – synnyttääkö se kirjanpitovelvollisuuden? Kirjanpito järjestelmänä, johon tilinpäätös perustuu, käsitellään kattavasti. Varojen- ja ulkomaanrahalla ja kurssierojen käsittelylle kuten myös tilintarkastukselle ja toiminnantarkastukselle on varattu omat lukunsa.

Asioiden pääasiallinen käsittelytapa on selittävä. Toimintatapaohjeiden lisäksi tilinpäätöksen sisällöille annetaan perusteluja ja merkityksiä. Jarmo Leppiniemen pitkäaikainen, monipuolinen ja vaikuttava toimijuus Helsingin kauppakorkeakoulussa, Osakesijoittajissa, KILA:ssa, lainvalmistelussa ja monien yritysten hallituksissa sekä tietenkin monien kirjanpidon ja verotuksen kommentaarien kirjoittajana näkyy tavassa, jolla kirjassa järjestetään kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen asioita suhteisiinsa.

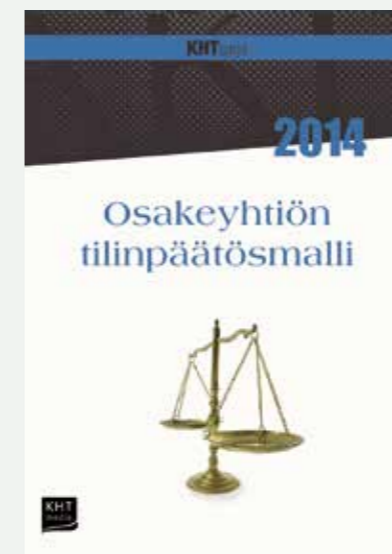
Kirjoittaja Jarmo Leppiniemi
Kustantaja Talentum, 2014

Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2014

→ Jos edellä käsitellyn kirjan keskeisinä ansioina voi pitää hyvien tilinpäätöskäytäntöjen johtamista vallitsevasta normikehyksestä ja käsitellyn perusteellisuutta tässä mielessä, voi Osakeyhtiön tilinpäätösmalli -kirjalla nähdä olevan aiheiden yhtäläisyydestä huolimatta erilainen tavoite. KHT-yhdistyksen kirjassa pyritään antamaan helposti sovellettavia käytännön toimintamalleja. Yksityiskohtaiset esimerkit ja asiasanahakemisto auttavat kirjan hyödyntämisessä. Kirjasta lukija löytää moniin eri tilinpäätöstilanteisiin sopivat malliratkaisut.

Tilinpäätössäännösten viimeaikaiset muutokset on koottu lukuun 1.3. Tässä käsitellään uusi tilinpäätösdirektiivi, suurten yhtiöiden yhteiskuntavastuureportointia koskevat vaatimukset, XBRL-sähköinen talousraportointi, listayhtiöiden tilinpäätökseen vaikuttavat muutokset ja pk-yrityksen kevennetty IFRS-standardi.

Kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laadintaa ohjaavat säännökset käsitellään kirjan alussa lyhyesti. Luetteloointi on hallitseva esitystapa. Kirjan pääsisältöä ovat toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman sekä liitetietojen raportointisisältöjen kuvaus. Teoksen käytettävyyttä ajatellen arvokasta on myös oma lukunsa pienen yhtiön tilinpäätöksen ja

listayhtiön tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen käsittelyyn. Uskoisin, että Tilinpäätäjän käsikirjan ja Osakeyhtiön tilinpäätösmalli 2014- kirjan välinen ratkaisu ei ole joko-tai, vaan sekä-että.

Kirjoittajat KHT-yhdistyksen kirjanpito-
mikunta yhdessä Liisa Mäkikankaan kanssa
Sarja KHTsarja
Kustantaja KHT-Media Oy, 2014

Verolakien tulkinta

→ Siis eivätkö verolait olekaan täydellisiä, tarkkarajaisia ja yksinkertaisia? Tämä oikeustieteellinen tutkimus koskee lakitekstien tulkintaa, ja sitä voi käyttää oppaana silloin, kun verolakien sisältö ei täysin selviä lain sanamuodon perusteella. Erityisesti teoksessa tarkastellaan tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja arvonlisäverolain tulkintaprosesseja. Tutkimuksen tarve ja tarkoitus on helppo oivaltaa.

Lukijalle selviää, että on olemassa helpompia ja vaikeampia tulkintaongelmia. Tulkintaongelmat syntyvät kieleen aina sisältyvästä monimerkityksisyydestä. Pyrkimys ilmaisuun tarkkuuteen voi synnyttää vaikeaselkoisuutta, ja pyrkimys yksinkertaiseen ilmaisuun jättää joustovaraa.

Jos verolait eivät itsessään tarjoa vastausta tulkinnanvaraisissa tapauksissa, voi apu löytyä lain esitöistä, vakiintuneesta oikeuskäytännöstä tai unionioikeudesta. Mikäli nämäkään oikeuslähteet eivät tarjoa vastausta, ollaankin jo vaikeiden kysymysten äärellä. Kirja neuvoo tunnistamaan tulkinnassa käytettävät oikeuslähteet ja hahmottamaan järjestyksen, jossa niitä voidaan käyttää. Vaikeiden kysymysten ratkaisemisessa saatetaan joutua hyödyntämään myös oikeusperiaatteita ja seuraamusargumentteja.

Tulkintaprosessissa nousee esiin kysymyksiä, jotka voivat maallikosta tuntua hieman kaukaa haetuilta. Miten määräytyy perustuslain ja verolain suhde? Mikä merkitys on muulla lainsäädännöllä verolain tulkinnan kannalta? Miten unionioikeus on määritelty verolakien tulkinnan

rajoja? Tai mikä painoarvo on Verohallinnon syventävillä vero-ohjeilla tulkintaongelmia ratkaistaessa?

Kirjan keskeisen sisällön muodostavat verolakien tulkintaongelmat ja niiden ratkaiseminen onkin asiantuntijoiden oma pelikenttä. Kirjassa oikeuskäytännön avulla hahmottuvat yleiset ohjeet verolakien tulkintaan palvelevat verotuksen asiantuntijoiden apuna. Mahdollisia lukijoita kirjalle ovat verokonsultit, veroviranomaiset, asianajajat, tuomioistuinten asiantuntijat, tilintarkastajat ja verotuksen tutkijat ja opettajat. Jotta kirjaa voi järkevästi hyödyntää, vaatii se edellä mainitun vero-oikeudellisen asiantuntemuksen.

Kirjoittaja Kalle Määttä
Sarja Edita
Kustantaja Edita Publishing Oy, 2014

Professori, KTT
Jukka Pellinen
Jyväskylän
yliopiston kauppa-
korkeakoulusta
esittelee
ajankohtaisia
laskentatoimen ja
taloushallinnon
kirjauutuuksia.

UUSIN TIETO VEROTUKSESTA 2015

Verotus-lehti

Verolainsäädäntöön kohdistuu jatkuvasti muutospaineita, jotka johtuvat mm. talouden toimintaympäristön muutoksista, EU:n vaikutuksesta ja kansainvälisestä verokilpailusta.

Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmä on selvittänyt elinkeinoverotukseen tehtäviä uudistuksia, jotka olisivat tarpeellisia kilpailukyyn ja veropohjan turvaamiseksi. Työryhmän selvityksessä, joka valmistui kesällä 2013, kartoitettiin mm. konserniverojärjestelmän uudistaminen, tappiontasausjärjestelmän laajentaminen ja tulolähdejaon poistaminen osakeyhtiöiltä.

Verolainsäädännön ja verotuskäytännön muutosten ja tulkintojen päivittäminen ja ajan tasalla pysyminen edellyttää verotusasioiden jatkuvaa seuranta. *Verotus-lehti*, joka on ilmestynyt vuodesta 1950 alkaen, on tässä suhteessa luotettava ja aikaansa seuraava tietolähde. *Verotus-lehti* veroalan ammattijulkaisuna on yrityksen verotusasioita hoitavalle sekä verotusta seuraavalle henkilölle erinomainen tietolähde.

Lehdessä kirjoittajina ovat verotuksen parhaat asiantuntijat, jotka selvittävät mm. yritysverotuksen, arvonlisäverotuksen, henkilöverotuksen, perintö- ja lahjaverotuksen ja varainsiirtoverotuksen muutoksia ja tulkintoja.

Lehdessä julkaistaan säännöllisesti IFRS-palstaa, kansainvälisten veroasioiden palstaa, EU-uutisia ja kommentoidaan KHO:n veroratkaisuja. Lehden sisältö on objektiivista asiantietoa.

Verotus

1/2015

Suomen verolainsäädännön ja verotuskäytännön tuntemusta edistävä aikakausjulkaisu

■ Verolainsäädännön ja verotuskäytännön tuntemusta edistävä aikakausjulkaisu

■ Vuosikertaan kuuluu viisi numeroa

■ Tilaushinta vuodeksi 2015 on 102 euroa

Julkaisijat:

Verovirkallisiin Liitto r.y.

Suomen Veromiehet r.y.

Suomen Verotarkastajat SVT r.y.

Etelä-Suomen Veroammattilaiset ProVero ry.

■ Lehteä julkaisevat verotusalan yhdistykset

2015

Aikakausjulkaisu Verotus PL 223 00101 Helsinki
sähköp. webmaster@verotus-lehti.fi; www.verotus-lehti.fi

Tilaukortti

Tilaan *Verotus-lehden*

kestotilauksena alkaen vuodesta 2015

vuodeksi 2015

Kestotilaus jatkuu ilman uudistusta, kunnes tilaaja irtisanoo tilauksensa. Tilaus laskutetaan vuosittain helmikuussa kulloinkin voimassa olevin hinnoin. Tilaushinta vuonna 2015 on 102 euroa (sis. alv 10 %).

Tilaaajan nimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Aikaisempia vuosikertoja on myös saatavissa. Tilaan

vsk 2014 97 € vsk 2013 97 € vsk 2012 89 €

vsk 2011 80 € vsk 2010 75 € vsk 2009 70 €

Verotus
maksaa
posti-
maksun

AIKAKAUSJULKAISU VEROTUS
Tunnus 5001799
00003 Vastauslähetyt

*Toivottamme hauskaa ja
tunnelmallista joulua lukijoille ja
yhteistyökumppaneille!*

KUSTANNUS OY TASE-BALANS
BALANSSI-LEHTI

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

ILMESTYMISSAJAT VUONNA 2015

1/2015	20.2.2015
2/2015	24.4.2015
3/2015	12.6.2015
4-5/2015	16.10.2015
6/2015	18.12.2015

Vuosikerta 125,00 € (sis. alv 10 %)
Irttonumero 30,00 € (sis. alv 24 %)

www.balanssilehti.fi

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

KHT-YHDISTYKSEN JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

kht@kht.fi
anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

Kestotilaus alkaen _____

Kestotilaus vuonna 2015 on 125,00 euroa (sis. alv 10 %).
Tilaus sisältää 5 numeroa, joista syksyn numero on tuplanumero

NIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2015 ALLEKIRJOITUS

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

Saumatonta yhteistyötä

Visma Services Oy on luotettava kumppani laskennan ja taloudellisen raportoinnin tarpeisiin

- Vankka taloushallinnon kokemus ja osaaminen
- Taloushallinnon asiantuntijapalvelut kotimaisille yrityksille ja kansainvälisille tytäryhtiöille Suomessa
- Sähköiset työkalut ja arkistot, jotka tehostavat ja helpottavat myös tilintarkastajien arkea